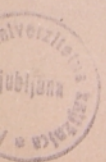
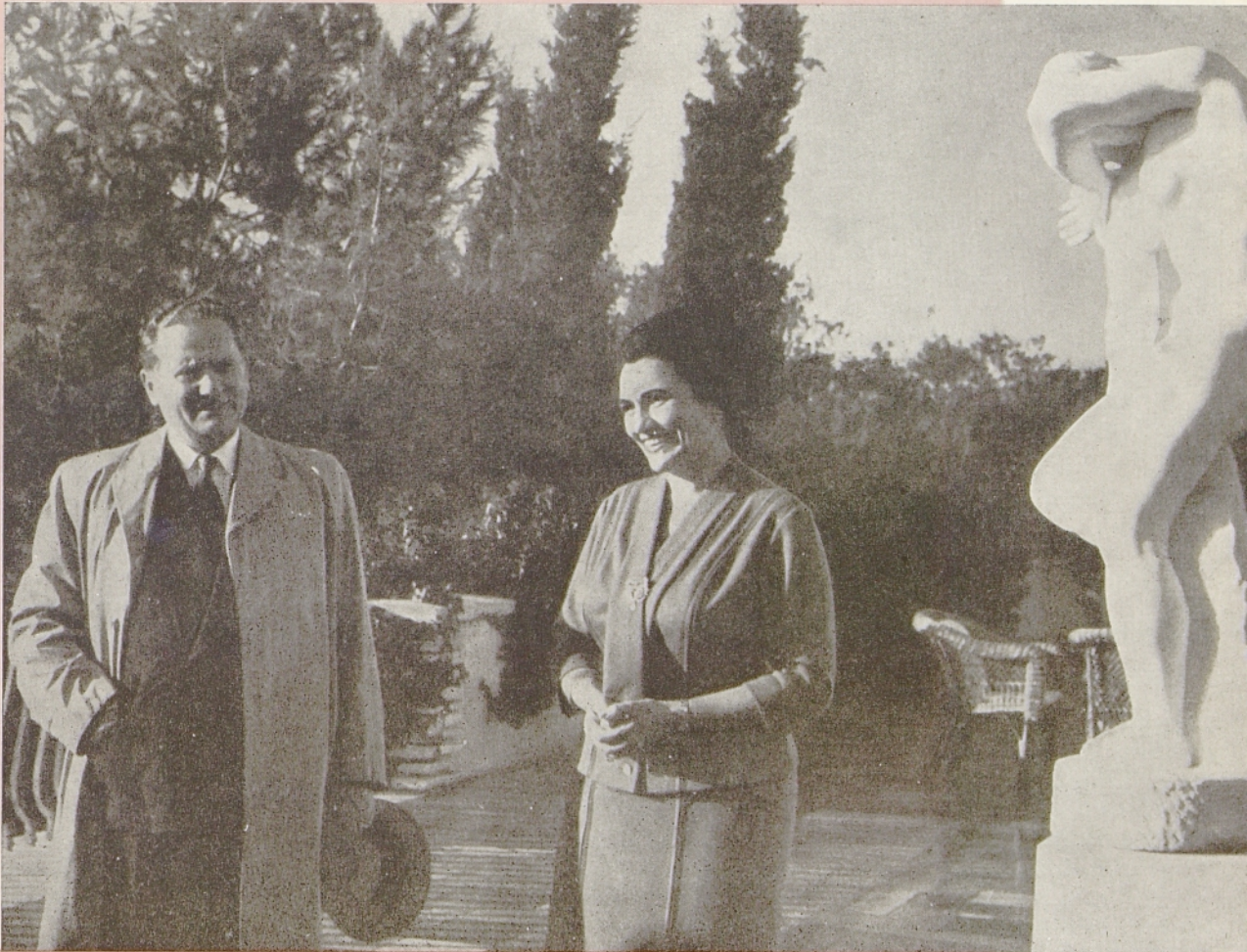

RODNA GRUDA

REVIJA SLOVENSKE IZSELJENSKE MATICE

5 ■ MAJ ■ 1964

RODNA GRUDA

DRAGO KRALJ

Z Bleda v bohinjski kot
O pripravah za letošnjo sezono

NEŽA MAURER

Dober dan

Še nekaj turističnih
drobtinic

MILORAD ILIN

Road Building Goes Ahead

TONE ČUK

Prihodnost slovenskega
kmetijstva

BOŽO RAČIČ

Mike iz Bele krajine

Po domači deželi

IGOR PREŠEREN

Pot navkreber

Kulturni zapiski

PAVLE ZIDAR

Vas

IVAN MINATTI

Kot srnica je

JANA MILČINSKI

Mladi k mladim

FRANCE BEVK

Uhan

DUŠAN MEVLJA

Junak

FERI ŽERDIN

Prišla, zapela, zmagala

Naši ljudje po svetu

Dr. LEV SVETK

O vštevanju zaposlitev

Vprašanja in odgovori

Pišejo nam

SLIKA NA NASLOVNI
STRANI:

Predsednik Tito s soprogo
Jovanko na Brionih

SLIKA NA DRUGI
STRANI OVITKA:
FOTO TANJUG

Predsednik Tito v svoji
delavnici na Brionih

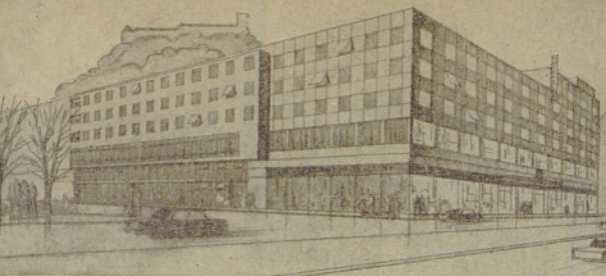
V maju, ki nam ga je odprl mednarodni delavski praznik, je slavil naš predsednik Tito svoj rojstni dan. Ta dan, to je petindvajseti maj, si je izbrala naša mladina za svoj Dan mladosti. Štafeta mladosti, ki je ponesla pozdrave in čestitke iz vseh naših republik predsedniku za rojstni dan, je letos prvega maja krenila na pot v Skopju. Nad 6000 kilometrov je bila dolga njena pot, ki jo je povedla skozi številne kraje naših republik, tovarne, rudnike, šole in garnizije naše armade. Od vsepovsod je prinesla pozdrave in tople želje za srečo predsedniku. Tudi zunaj v svetu so naši ljudje pristrčno proslavili življenjski praznik predsednika Jugoslavije. V naselbinah, kjer žive naši izseljenci, so bile kakor prejšnja leta številne prireditve in proslave, ki so vnovič potrdile topla čustva, ki povezujejo naše ljudi doma in na tujem s predsednikom naše dežele.

ILUSTRIRANA
REVIJA
SLOVENSKE
IZSELJENSKE
MATICE
V
LJUBLJANI

Rodno grudo izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Izhaja dvanajstkrat na leto. Letna naročnina za prekomorske države je 4 dolarje, Poštnina plačana v gotovini. Ureja uredniški odbor. Glavna urednica

ZIMA VRŠČAJ

Urednica in tehnična urednica Ina Slokan. Uredništvo in uprava: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva 1/II. Nenaročenih rokopisov in slik ne vračamo. Čekovni račun pri KB 600-11/608-51. Tisk tiskarne »Toneta Tomšiča« v Ljubljani

Dragi rojaki!

Kot vedno vam tudi letos priporočamo:
Obnovljeni hotel A-kategorije v strogem centru mesta z modernim komfortom

Restavracijo s prvovrstno mednarodno kuhinjo in priznano tipično nacionalno restavracijo v kletnih prostorih s slovenskimi in jugoslovanskimi specialitetami

Ekskluzivne barske prostore z mednarodnim artističnim programom

Kavarno z godbo, odlično slaščičarno ter senčnat vrt

Lepo urejene klubske prostore in banketno dvorano za konference, sprejeme in razne prireditve

Hotel ima lastno menjalnico

V bližini hotela so: Slovenska izseljenska matica, KOMPAS, vse večje trgovske hiše, banke, pošta ter mestna centralna garaža z vsemi servisi

Uslužbenci hotela govore svetovne jezike

Za izpolnitev vaših želja bo skrbelo strokovno osebje, ki vam bo ustvarilo prijetno vzdušje med vašim bivanjem v domačem kraju

Dobrodošli!

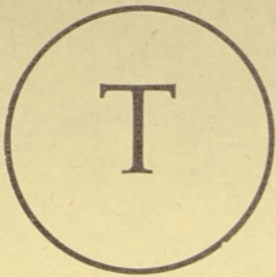

Kolektiv hotela

SLON

LJUBLJANA — TITOVA 10

Telefon 20-641 do 20-645

tiskarna
toneta
tomšiča

ljubljana
gregorčičeva
25 a

Telefon:
22-990, 20-552 in 22-940

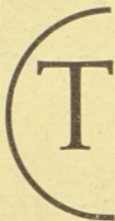
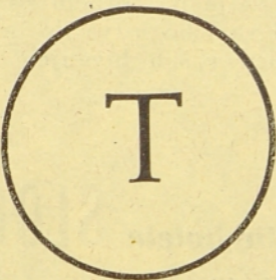
Poštni predal 352/VII

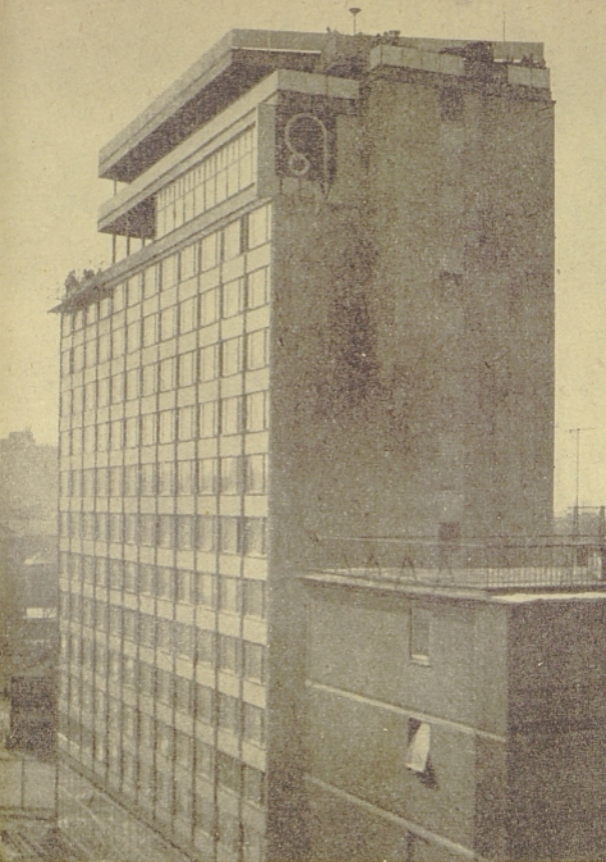
Tek. račun
pri Komunalni banki
Ljubljana 600-14/I-1070

knjigotisk

knjigoveznica

rotacija

Dragi rojaki!

Ob ponovnem obisku rodnih krajev se boste prav gotovo ustavili tudi v Ljubljani. Tu vas čaka na novo zgrajeni HOTEL LEV kategorije A. Novi HOTEL LEV vam bo nudil popolno udobje in vse usluge, ki ste jih vajeni. S svojimi moderno opremljenimi prostori in vzorno postrežbo je HOTEL LEV prav gotovo na prvem mestu ne samo v SR Sloveniji, temveč tudi v SFR Jugoslaviji.

Na strehi HOTELA LEV je pristajališče za helikopterje. Novo letališče v Brnikih, oddaljeno 25 kilometrov od Ljubljane, je opremljeno z najsoodobnejšimi napravami za pristajanje.

Za izpolnitev vaših želja bo skrbelo strokovno osebje, ki si bo prizadevalo ustvariti vzdušje pristne domačnosti med vašim bivanjem pri nas.

Pričakujemo vas in pristrčno vas bomo sprejeli.

HOTEL LEV LJUBLJANA

Šnjakova 1 — Telefon: 30-555 — Telegram: LEVHO

LJUBLJANSKI FESTIVAL

prireja v juliju in avgustu 1964

XII. POLETNE KULTURNE PRIRE DITVE

ki obsegajo

III. BALETNI BIENALE

od 1. do 12. julija s sodelovanjem baletnih ansamblov jugoslovanskih opernih gledališč, komornih ansamblov Vere Maletić in Mire Sanjine ter inozemskih baletov iz New Yorka, Amsterdama in Péscia.

V času bienala bo baletni simpozij.

V drugi polovici julija in avgusta so na programu operne, dramske, operetne in folklorne predstave ter simfonični, komorni in zabavni koncerti.

Z Bleda v bohinjski kot

DRAGO KRALJ

Privoščimo si potovanje po Gorenjski. Z Bleda vabijo poti na vse strani, predvsem ob obeh Savah, ob Dolinki in ob Bohinjki. Zares najbolj vabljiva je Bohinjka...

■ **BOHINJSKA BELA** (4 km od Bleda) je prijazna vasica pod strmimi in skalnatimi pobočji Pokljuke. Tu se začne znamenita savska soteska, ki se ponovno odpre tik pred Bohinjsko Bistrico. V globeli tik pod vasjo teče Sava, na drugi strani pa se dviga strmo ostenje Jelovice in ostra šilasta skala — Babji zob. Ta zob je piškav, saj je pod njim podzemeljska jama s kapniki. Vas ima avtobusno in železniško postajo.

■ **NOMENJ** (14 km od Bleda) je prva zares bohinjska vas. Med hišami si asfaltirana cesta komaj utira pot. Mnoge vogale hiš so morali odbiti, da se skozi vas lahko zmuznejo tudi veliki avtobusi. V bližnji bodočnosti bodo zgradili novo cesto, ki bo speljana mimo vasi. Tudi ta vas ima železniško postajo.

■ **BITNJE** (17 km od Bleda) je majhna vasica, ki leži prav tam, kjer se soteska razširi. Če je res, da so si bohinjske vasi podobne kot buča buči in so le hribi za njimi drugačni, potem tudi Bitnje ni izjema. Strme strehe, ozka cesta za avtomobile, leseni balkoni in nageljni, krave in mopedi. V Bitnjah se cesta cepi: ena gre po Dolenji Bohinjski dolini naprej proti jezeru, druga pa po pobočju navzgor in skozi tesen v Zgornjo Bohinjsko dolino, po kateri se prav tako pride do jezera.

■ **BOHINJSKA BISTRICA** (18 km od Bleda) je največji kraj v bohinjskem kotu. Bistrica je bila slavna še v starih časih, ko je baron Žiga Zois

Prvomajski pozdrav

vsem vam — naši delovni ljudje po svetu, ki ste neločljivo povezani z narodi Jugoslavije in narodi vsega sveta v prizadevanjih za krepitev miru in uveljavitev načela aktivne miroljubne koeksistence.

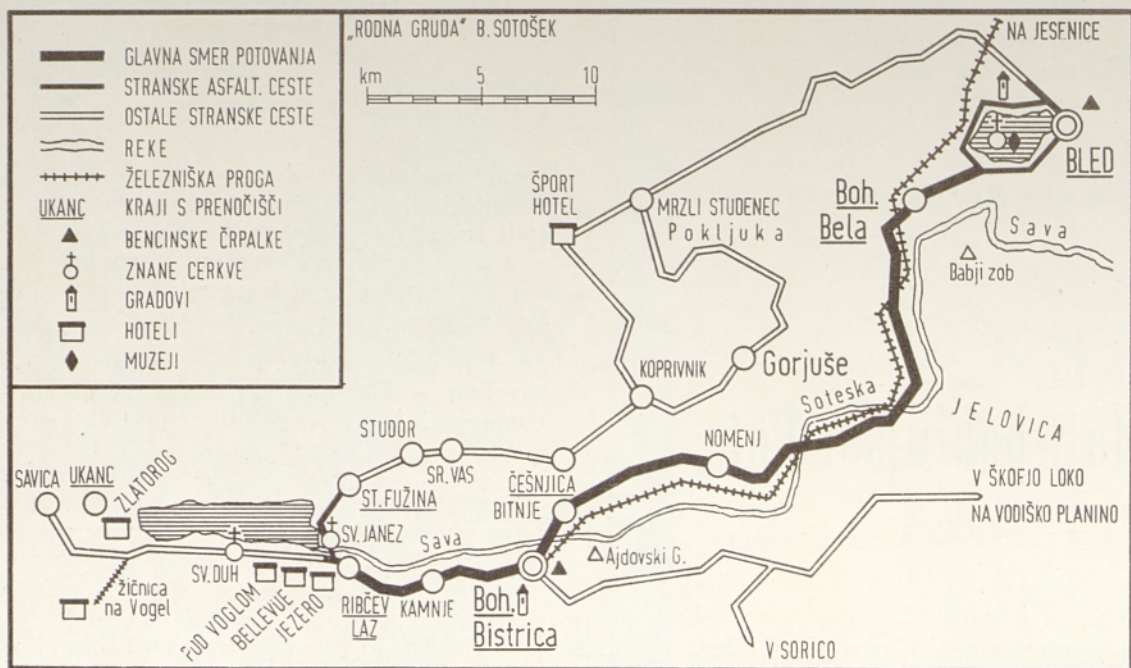
Živel 1. maj — praznik dela in mednarodne solidarnosti delovnih ljudi vsega sveta!

Slovenska izseljenska matica

imel tu svoje fužine in so železo tovorili na kornjičih preko hribov na soško stran. Pravijo, da so to bili ne le železni, temveč tudi zlati časi za ta kraj. Na sejnih se je shajalo mlado in staro iz vse Gorenjske in iz vsega Posočja. Ko so fužine ugasnile, je ostal le stari grad, v katerem so

Hotel Bellevue v Bohinju

Hotel Jezero v Bohinju

danes pisarne gozdnega gospodarstva. Kraj je spet zaslovel leta 1906, ko so zgradili znamenito bohinjsko železnico in prevrtali pod gorami nad 6 km dolg predor. V Bohinjski Bistrici je hotel »Črna prst« (imenovan po gori, ki se dviga nad krajem!), v katerem lahko prespimo za manj kakor 1000 dinarjev. V Bohinjski Bistrici je poleg železniške postaje tudi avtobusna postaja (vsak dan vozi 12 avtobusov iz Ljubljane!). Posebni avtobusi imajo zvezo k vlakom in vozijo potnike do jezera in nazaj.

Stranske poti iz Bohinjske Bistrice: Pravzaprav je samo ena. Po zadnji vojni so zgradili cesto, ki se mimo znamenitega Ajdovskega gradca (grič je znan iz »Krstu pri Savici« Franceta Prešerna) povzpne mimo Nemškega Rovta naprej na Jelovico. Cesta ni asfaltirana, je pa zelo lepo oskrbovana. Poleti vozi po njej avtobus in je do Škofje Loke le 46 km. Če se želite nadhati svežega gorskega zraka in pohajkovati po pravih smrekovih gozdovih, potem je to kraj za vas. Od te jelovske ceste se odcepijo še druge: po njih lahko pridemo v vas Sorico, v Podbrdo, v Dražgoše ali pa na Vodiško planino, kjer so lani zgradili zelo lepo planinsko kočo. Prenočišče dobimo tudi na vrhu prevala ob cesti, ki pelje proti Sorici (Litostrojska koča). Ti kraji na Jelovici in v kraljestvu Ratitovca so med najlepšimi v Sloveniji.

■ RIBČEV LAZ (24 km od Bleda in 53 km od Ljubljane) je zadnje naselje Spodnje Bohinjske doline. Večjih vasi tu ni, razen Kamnja, ki je umaknjeno od glavne ceste pod Goro Rudnico. Domačije so tu in tam, skoraj povsod ob cesti. Na južni strani nas spremljajo strmi hrbti gora, med katerimi sta Črna prst in Rodica najvišja, manjka jima le malo metrov, da bi bila »dva-tisočaka«. Spotoma se morate ustaviti v gostilni pri Pristavcu. Gostilna, kakor vsaka, a ima

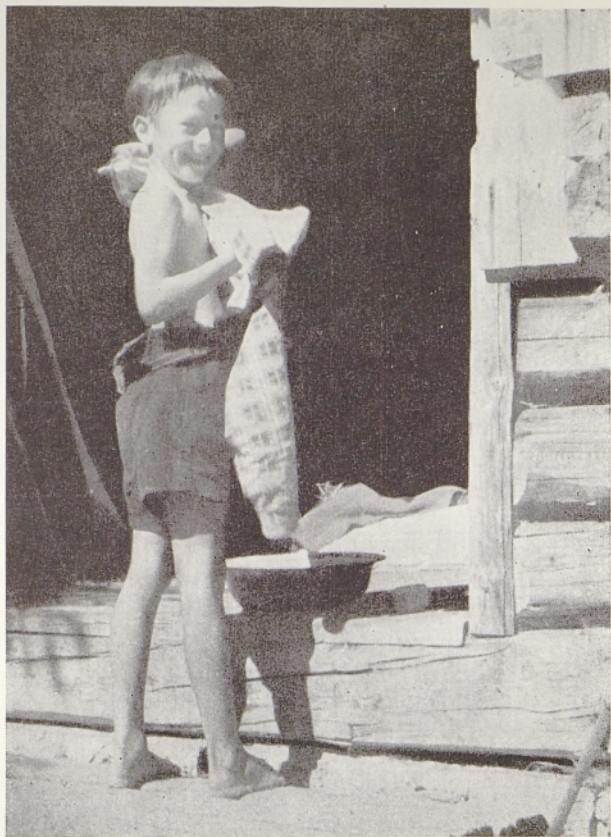

svojo posebnost — staro »lajno«, ki je velika kakor omara in iz katere prihajajo zvoki, ki so zabavali vesele Bohinjce še pred mnogimi desetletji. Za ljubitelje kegljanja ima Pristava odlično kegljišče. Nikoli ne manjka navdušenih kegljačev. Ribčev laz je pravi Bohinj. Tu sta dva večja hotela »Bellevue« in »Jezero« (dnevni penzion okrog 2000 dinarjev), Klimatsko zdravilišče in cela vrsta weekend-hišic, pa tudi pri vašcanih se da dobiti prenočišče in hrana po dokaj zmerni ceni.

Pred hotelom »Jezero« je pravi trg. Poleti je tod na desetine avtomobilov. To je središče turističnega Bohinja, prodajajo spominčke in razglednice. Tu je bife in turistični urad, kjer vam povedo, kar vas zanima. Tu se ustavljajo avtobusi in — tu je tudi jezero. Širi se pred vami, obdano s hribi in je vedno lepo: poleti toplo in vabeče, pozimi vkovano v led, sinje v soncu in jezno zeleno pred nevihti, mirno kakor steklo ob zori in vznemirjeno v poletnih popoldnevih. Kar stali bi na mostu in gledali, gledali to krasoto od jutra do večera...

Stranske poti iz Ribčevega laza. Ko prestopimo most preko Save, ki odteka iz jezera, smo že v drugi vasi: v Stari Fužini. Tod pelje cesta v Zgornjo Bohinjsko dolino, ki je najbolj slikovita in najlepša, pravi kmečki Bohinj! Takoj čez most stoji cerkvičica Sv. Janeza. Njen visoki zvonik se dviga nad jezersko gladino. Ta cerkvičica je zaščiten, saj je stara skoraj petsto let in so v njej ohranjene lepe in znamenite stenske slike. O tej cerkviči, o njeni zgodovini in njenih freskah je pred leti izšla posebna knjižica. Dobite jo povsod v Bohinju. Stara Fužina se počasi spreminja v vas-hotel, saj imajo v vsaki hiši sobe za tujce. Med vsemi gostilnami je najbolj obiskana Mihovčeva. To je stara, kmečka »ostarija«, v kateri imajo tudi veliko »lajno«, ki je stara dobrih šestdeset let. Pripeljali so jo z vozom z Jesenic, ko še ni bilo bohinjске proge. Ta najstarejši »juke-box« v Bohinju ima osem »štim« in še danes včasih staro in mlado zapleše ob njem. Če vam povem, da imajo v tej gostilni tudi dobro zaseko, domače klobase in bohinjški sir, ni to nič novega, temveč samo nasvet. Iz Stare Fužine pridemo po lepi vijugasti cesti naprej v Studor, potem pa še v Bohinjško Srednjo vas. Lepi, prijetni, stari in slikoviti vasi. Iz Srednje vasi pa peš ali z vozom na planino Uskovnico, kjer je pravi planšarski raj. Skoraj vsak kmetovalec iz vasi ima svojo hišico na planini. Ko se jeseni konča paša in se pastirji z živino vred pripodijo v dolino, pripravijo »kravji bale«. Res, da ga zadnje čase prirejajo bolj za Ljubljance, toda za to ni ta ples nič manj kravji in nič manj prijetna in vabljava prireditev. Od Srednje vasi malo naprej je Češnjica, kjer imajo obrat za predelovanje lesa. Tu je končna avtobusna postaja, ki pripelje vsako popoldne naravnost iz Ljubljane in se vsako jutro vrne nazaj v Ljubljano. Za tiste, ki si želijo v Zgornjo Bohinjsko dolino, je to najbolj pripravna zveza. Za Češnjico je še Jereka. Može iz te vasi so se pred približno dvesto leti prvi povzpeli na vrh Triglav. V Jereki se cesta cepi, ena gre navzdol proti vasi Bitnje, druga pa se v ključih spretno zvije po pobočju na Pokljuko. Cesta je lepo oskrbovana, čeprav ni asfaltirana. Vodi nas skozi vasi Koprivnik in Gorjuše. V drugi žive stari »piparjic«, ki še edini v Sloveniji izdelujejo sami pipe doma. Te so postale tako znamenite, da se zanje zanimajo prav vsi zbiralci starin. V obeh vaseh je dovolj prostora v vseh hišah za prenočevanje, na Koprivniku pa je tudi lep planinski dom. Cesta nas vodi dalje do znamenitega Sport-hotela in naprej (pravzaprav nazaj!) proti Bledu.

Ob jezeru se peljemo naprej proti goram. proti koncu doline, prav v kot. Na naši levi se dviga poraščeno gorovje Vogla, kjer so še na pomlad dobra smučišča. Prav zdaj so končali veliko žičnico, ki nas bo v nekaj minutah ponesla iz doline na višino čez 1000 m. Toda to ne bo le raj za smučarje, temveč bo nenavadno prijetno tudi poleti gledati navzdol: pred nami bo jezero in vsi hribi daleč tja do Karavank in Julijcev. Ob jezeru je hotel »Pod Voglom« in zraven Mladinski počitniški dom, kjer se skozi vse leto

Zgoraj: Tudi takole kar po domače lahko letuješ v Bohinju. Slika spodaj: Poletna idila ob blejskem jezeru
Foto: D. Kralj

spane je prostora dovolj; tistim, ki so željni hoje povedo smerokazi, koliko ur hoda je do hotela na Komni in do raja ob Triglavskih jezerih. Kdor pa je skromnejši, se bo odpravil le do Slapa Savice, do rojstva naše Save in končno do kraja, kjer se je dogajalo vse tisto o čemer je Prešeren pisal v svojem Krstu. Od ceste do slapa je komaj četrta ure hoda po lepo urejeni stezi.

Naša pot je končana. To je bilo skromno in preskromno navodilo vsem, ki bodo letos ali prihodnje leto popotovali v bohinjski kot. Njegove lepote so tolikšne, da jih ne opišeš s peresom, niti jih ne moreš prenesti na filmski trak. Treba je priti in videti; čutiti svežino poletnih jutur in toploto popoldnevov, treba je videti sončni zahod od Sv. Janeza in »slišati« prihajajoče jutro pri Sv. Duhu. Bohinj je zakladnica vseh lepot.

Sliki levo in spodaj:

Jeseni, ko se vrnejo planšarji s planin, prirede v Bohinju Kravji bal. Na tem tradicionalnem slavlju se zberejo obiskovalci od blizu in daleč

Foto: D. Kralj

sestajajo na seminarjih in zabavnih prireditvah mladinci ne le iz Jugoslavije, temveč iz vsega sveta. Nedaleč od tod je ob jezeru prijazna majhna cerkva Sv. Duh. Vsa bela čepi med zelenjem pod modrino neba. Vsepovsod ob jezeru so lepi prostori za taborjenje, pri hotelih pa si lahko izposodimo tudi čolne (pozimi pa smuči in sani).

■ HOTEL ZLATOROG (28 km od Bleda) je najbolj slaven med vsemi bohinjskimi hoteli. Vedno je prijetno v tej »bajti« pod strmim Pršivcem, bodisi poleti, ko je posedanje na balkonih užitek vseh užitkov, kakor tudi pozimi, ko je velika kmečka peč tako topla in privlačna, da se o njej govori celo v Ljubljani. Penzion stane v Zlatorogu od 2000 do 2800 dinarjev (pozimi pa je ceneje!), za goste pa je vse preskrbljeno po najmodernejših predpisih »hotelske umetnosti«.

Stranske poti od hotela »Zlatorog«. V okolici hotela je več weekend-hišic in majhno vaško naselje, imenovano Ukanc (ime je nastalo iz »V koncu«, le izgovorjeno je na pol angleško in na pol po bohinjsko). Skozi Ukanc pelje pešpot preko travnikov skozi gozd prav do Savice. Komur se ljubi, lep sprehod v slabi uri.

■ SAVICA (31 km od Bleda) je na koncu. Avtomobili ne morejo naprej. Za žejne in lačne je tu planinska kočica in restavracija »Savica«, za za-

O pripravah za letošnjo sezono

Razgovor s tajnikom Matice Tonetom Brožičem

**V MAJU BOMO POZDRAVILI V SLOVENIJI
PRVE SKUPINE NAŠIH ROJAKOV
KAKO POTEKAJO PRIPRAVE
ZA LETOSNJO SEZONO**

Kakor vsa prejšnja leta bo rojake rojstna dežela toplo sprejela. Matica, njene podružnice in številne druge organizacije so sredi živahnih priprav za sezono. Poleg piknika 4. julija, se na matici dogovarjamo s potovalnim uradom Kompas za izlete po Gorenjski in Primorski. Na vsak način pa bomo skušali organizirati tudi izlete kam drugam, morda na prelepo kočevsko stran. Dalje razmišljamo o 2-dnevnem izletu z letalom v Škopje, saj bodo mnogi rojaki gotovo želeli videti, kako se obnavlja mesto, k čemer so tudi sami prispevali. Dalje se pripravlja izlet po Jugoslaviji. Seveda pa bodo matica, podružnice in ostale organizacije po možnosti prav rade ustregle željam rojakov, če si bodo hoteli to in ono ogledati, obiskati kakšne ustanove, tovarne in podobno.

**LETOŠNJI PRAZNIK ZA AMERISKE ROJAKE BO
OSMI. ZAKAJ BO LETOS TA PRILJUBLJENA
PRIREDITEV V BELI KRAJINI?**

Predvsem smo pri tem mislili ustreči rojakom. Ko izbiramo kraje za piknik, se skušamo vselej ustaviti v kakšnem drugem koncu naše lepe Slovenije, odločimo se pa predvsem za kraje, od koder je dosti izseljencev. Bela krajina je dala našemu izseljenstvu mnogo svojih sinov in hčera. Saj so kar redki domovi, kjer ne bi imeli koga na tujem. Ta deželica je v turističnem pogledu sicer še novo področje, je pa izredno gostoljubna, pristrčna in lepa.

Prijazni Vinomer sredi vinogradov, belih brez in zidanic je kakor nalašč za piknik. K dobri volji bo poleg veselega programa prispevala gostoljubna postrežba z domačimi specialitetami od jestvin do pijač. Skratka, vse bomo storili, da se nihče ne bo dolgočasil.

KAJ PA PRIREDITVE PODRUŽNIC MATICE?

Vse so sredi priprav. Sprejemov in raznih veselih prireditev ne bo manjkalo. Ponekod bodo priredili tudi krajše izlete v okoliške kraje, piknike itd. Vsaka posamezna podružnica bo pa te prireditve prilagodila času, ko bo na obisku največ rojakov.

**KAJ NAJ SE SPOROČIMO ROJAKOM,
KI NAS LETOS OBIŠČEJO?**

Predvsem naj pridejo v čim večjem številu, pa svoje otroke in vnuke naj pripeljejo s seboj. Vsem, starejšim in mladim bo lepo pri nas! Kakor prejšnja leta, bomo matiçarji toplo sprejeli skupine ob prihodu. Veseli bomo tudi, če nas bodo rojaki obiskali v našem uradu, da se spoznamo in si sežemo v roke. Če bodo potrebovali nasvetov in pomoči, bomo radi pomagali in svetovali, kam naj se obrnejo. Vsem: na veselo svidenje v starem kraju!

Takole smo presenetili na lanskem pikniku na Otočcu rojakinjo Josephine Slosarjevo iz Milwaukee in Jacka Cuznarja iz Podkorena. Ona je za devet deklet, on pa za devet fantov, kaj bi se ne objela ...

Po asfaltni cesti od Zagreba proti Ljubljani lahko drsi avtobus. Poln je rojakov, ki se peljejo na obisk v stari kraj. Na prvih sedežih sedita starejši moški in vitko dekle. Njemu je ime Frank, hčerki pa Mary. On ocenjujoče gleda skozi naočnike. Posloven človek je in nič mu ne uide. Ob vsaki novi hiši, mostu, traktorju ali avtomobilu, ki ga opazi kraj ceste, takoj preračuna ceno v dolarjih. Hčerka gleda brezbrizno in molči. Slovensko ne zna, angleško pa nihče več ne govori, kar so stopili iz letala. Samo oče ji kdaj privošči skop stavek.

— Tule nekje sem bil rojen. Dolenjsko se pravi deželi.

— A tako.

Potem spet molčita. Ne zdi se mu potrebno razlagati hčeri, da se zdaj peljeta v Ljubljano, kjer bosta poiskala stanovanje v kakšnem hotelu. Sorodnikov namreč nimata več. Mary ne vprašuje. Navadila se je molčanja od staršev. Oče in mati sta vsak dan delala v trgovini od jutra do noči in varčevala — celo z besedami. Kar pomni, so sicer imeli vsega dovolj, celo v šolo so jo lahko dali, toda nekoč je mimogrede ujela stavek, da so doma v starem kraju štedili še sol. To je bilo že daleč, a bilo je: revščina nauči varčnosti.

Avtobus drsi po gladki cesti in Frank ogleduje zeleno Dolenjsko. Gleda in veselje mu igra pod naočniki. Mary se zdi to smešno — oče ni imel nikdar smisla za pokrajine. Njej osebno je čisto prav, da spozna novo deželo. Študira namreč geografijo. O tem, zakaj se peljeta z očetom ravno v stari kraj, ne razmišlja. Najbrž tudi oče ne. Odkar je umrla mama, je bila to njegova prva želja. Imel je prihranjenega nekaj denarja in zdaj potujeta.

Za četrti julij je bil napovedan izseljenski piknik ob Krki. Rojak Frank in hčerka Mary sta prišla že navsezgodaj. Najela sta svoj avto, da ne bosta vezana na čas. V starem kraju se jima je namreč pripetilo nekaj nenavadnega: odkar sta tu, gresta na vsak izlet, na vsako prireditve, ogledala sta si vsa zadružna posestva in tovarne, kamor so le pustili obiskovalce. Franku žarijo oči od ponosa kot takrat, ko mu je najbolje uspevala trgovina. Pa nič ne kupuje in ne prodaja. Samo gleda in več ko vidi, več želi videti. Ko da se hoče nagledati za vsa leta nazaj. Mary pa se čudi, kakšna neverjetna dežela je Slovenija. Za vsakim vogalom vidiš nekaj nepričakovanega: pelješ se po gorski cesti, pa najdeš jezero; dvigneš pogled, nad jezerom stari grad; za ovinkom gotska cerkev, nekaj kilometrov naprej tovarne in novi bloki. Malo se zasanja v

avtomobilu, pa si ob morju. Mimogrede si ogledaš podzemsko jamo. Drugič se pelješ na večerjo nekam med same vinograde.

Mary ima na kolenih razgrnjen zemljevid Slovenije in študira njeno velikost oziroma majhnost (kot pravi ona), ter kopiči na to dlan zemlje vse, kar je videla: planine, kras in morje; pašnike, moderna posestva, tovarne, rudnike, vasi, mesta, stare gradove in moderne bloke; vse različne noše, navade in šege ljudi od Prekmurja do Jadrana. Od preobilice vsega izgublja občutek za velikost oziroma majhnost Slovenije in se ji ta dlan zemlje razrašča čez ves svet.

— Bo že držalo, — pravi oče, — po vsem svetu smo Slovenci.

Sicer pa še vedno malo govorita. Oče je čisto opustil angleščino, kar sta tu, Mary pa ne more začiti po slovensko, čeprav že precej razume.

Ob gozdiču kraj Krke razporejajo steklenice in klobase po stojnicah, kurijo ognje in pripravljajo ražnje za odojke. Ob poti je stojnica z drobnimi spominki iz Slovenije: lutke v narodnih nošah, majhni bokali, prtički. Mary si vse ogleduje z največjim zanimanjem.

Rojak Frank pa počasi stopa ob Krki in smuka travo. Nekaj ga zaskeli med prsti. Pozna to. Kolikokrat se je takole urezal z bilko. Kdaj le? A — takrat ja, ko je bil mlad! Nasmehne se sam sebi in nenadni želji. Že se sleče in zabrede v Krko. Hodi po plitvinah, kjer se voda pretaka skozi izvotleno kamenje, brodi, požvižgava in vdihava znani vonj. Le po čem diši? Čudovito diši — toda po čem? Potaplja se v globeli, ki jih Krka dolbe v svojo strugo, pa spet pleza na plitvine in diha, diha.

— Mary! Mary! — pokliče, ko zagleda hčerko, kako gre ob vodi. Pribrede do nje.

— Mary, vdihni krepko in povej, po čem diši. Sem radoveden, če boš uganila.

Mary diha in se nasmihla, ko gleda očetov zardeli obraz.

— Hm, menda diši po ločju, pa po ribah, pa po nečem svežem, kot po novo pobeljeni sobi, po nečem...

— Blizu si, uganila pa nisi. Po mladosti diši, po zdravi, nasmejani mladosti!

— Meni se pa zdi, da diši po nečem novem, po nečem, kar je treba raziskati, spoznati...

— Bo že držalo — pravi spravljivo oče. — Vsakemu po svoje. Da le diši tudi tebi.

— Diši pa, diši, zelo lepo.

Od gozdiča sem se je zaslišala godba in odpravila sta se proti zbirališču. Mary je raziskujoče pogledovala očeta in si mislila: Res je, kar

Izpod lepih Kamniških planin pošilja pozdrave Ani Povšetova vsem prijateljem in znancom v severni Franciji.

pravijo. Ko obiše človek rojstni kraj, se pre-
rodi. Poglej očeta: oči se mu svetijo, gube so se
zgladile, pa kako ti govori! Zdaj je samo še treba,
da pride iz njegove rojstne vasi kdo, ki ga bo
prepoznal...

In glej, nasproti jima je prišla ženica, z ruto
zavezano pod brado. Skoraj je že bila mimo, pa
se ustavi in pozorno pogleda gospoda Franka.

— Ja, kaj nisi ti Ivancov Francelj, ki sem ga
iz Krke rešila? Ja, prav take oči imaš...

— Bo že držalo! Ti si pa potlej Minca, Lesja-
kova Minca! Da si me ti spoznala po tolikih letih!
Se spomniš...

Mary strmi v očeta. Ta zadržani, molčeči mo-
žak stresa roko neznani ženici in govori več, ko
ves čas, kar ga pozna. Na obrazu se mu zrcali
tako veselje, da mu Mary skoraj zavida.

Nenadoma pa premolkne in pogleda hčerko.

— Veš, Minca, tole je pa moja Mary. Micika
bi jo klicali po naše.

— Dober dan, Micika — reče ženica in z obe-
ma rokama prime ponujeno roko tako toplo, da
Mary nenadoma pozabi misliti in — ne da bi se
zavedala — reče po slovensko:

— Dober dan!

Še nekaj turističnih drobtinic

Some more Tourist Fragments

What is being prepared for the approaching
tourist season in our country?

In Ljubljana, you can get the pamphlet
»Tourist Information«, which will tell you every-
thing a tourist could possibly be interested in.
You may go for a motorboat trip along the Ljub-
ljanica as far as the village Podpeč unless there
is no drought, of course.

Postojna has a pleasant camping place near
Pivka Cave and a new hotel. Visitors to Postojna
Caverns won't have to complain at sore feet any
more. The cave railroad has been rearranged to
a circular one and you'll be able to see all the
famous caves sitting down comfortably.

The community of Piran has bought a new
sports plane and will organize regular Portorož
to Ljubljana flight service. The air-taxi will
connect other inland places with the seaside. To-
urists will be able to charter the air-taxi for
flights to Split, Dubrovnik, Belgrade, Maribor,
etc.

Pan-Adria from Zagreb has organized air-
taxi Zagreb to Dubrovnik service as well as char-
tered flights along the Adriatic, to Pescara and
other Italian cities.

A new bathing place is being arranged at
Lucija near Portorož, and a sea-aquarium in
Piran.

And Bela Krajina? Tourist agencies in Črno-
melj and Metlika have issued a tourist prospectus
which illustrates the beauty, sights, characte-
ristic features, and history of this nice area.

Our proud mountains, too, will soon lose
their virginal romance. Shuttle cars will trans-
port tourist to Velika planina and to Vogel above
Bohinj. Both new funicular railroads have been
already tested and will be operated soon.

TRUDIMO SE IN ŽELIMO, DA BI VAM BILO
LETOS ČIM LEPSE PRI NAS...

Tako poročajo naši turistični delavci in vsi
upamo z njimi, da se bodo njihove napovedi tudi
uresničile. Pa pogledjmo, kaj vse pripravljajo in
so že pripravili po raznih krajih Slovenije za
bližajočo se turistično sezono.

Prav gotovo se boste najprej ustavili v **Ljubljani**. Tu boste kupili brošuro Turistične informacije, ki jo izdaja Ljubljansko turistično društvo. V njej boste našli v osmih jezikih vse podatke, ki vas utegnejo zanimati: lokali, hoteli, kulturne ustanove itd. Na zemljevidu mesta bodo označene prometne zveze z večjimi našimi mesti in z mesti sosednjih držav. Turistično društvo bo izdalo tudi »Vodič po Ljubljani« v šestih jezikih.

Če si boste, utrujeni od ogledovanja mesta in njegovih znamenitosti, zaželeli miru in spremembe, se boste z motornim čolnom »Barjanka« odpeljali na izlet po Ljubljanici do gostilne na Livadi in če bo vodno stanje dopuščalo, še naprej do Podpeči. »Barjanka« je s poskusnimi voznjaji začela že lani, letos pa bo vozila redno po voznom redu.

Potem ste morda namenjeni na morje in se boste spotoma ustavili v **Postojni**, ki se vse bolj razvija v turistično mesto. V Postojnski jami pravkar preurejajo progo, da si bo obiskovalec na krožni progi mogel ogledati vse edinstvene lepote in skrivnosti podzemnega sveta. V mestu samem so pred kratkim odprli novi hotel »Kras«. Mnogi tuji in domači turisti pa so pohvalili camping pri Pivki jami, ki so ga uredili že lani.

Središče slovenskega obmorskega turizma **Portorož** je že v februarju sprejel prve tuje goste. Da bi poskrbeli za čim hitrejšo zvezo z Ljubljano, je občina Piran odobrila nakup športnega letala, ki ga bodo že v tej sezoni uporabili za stalno aero-taksi službo med Portorožem in Ljubljano ter obratno. Aero-taksi pa bo povezal tudi druge naše kraje v notranjosti z morjem. Tako boste lahko po naročilu potovali v letalom v Split, Dubrovnik, Beograd, Maribor.

Belvedere nad Izolo

Foto: Bradaškja

Piran

Otvoritev aero-taksi prog vzdolž Jadrana od Zagreba do Dubrovnika pa do Pescara v Italiji in drugih mest ni edini letošnji cilj zagrebške »Pan-Adrie«. To je šele uvod v razvoj našega tako imenovanega malega letalstva. Prihodnja leta mora ustvariti krepke vezi med glavnimi letališči in manjšimi kraji na turističnih področjih. S taxi letali, ki lahko vzletajo in pristajajo na kratkih stezah, ter helikopterji bodo zmanjšali razdalje med glavnimi mesti in centri posameznih področij, kot so Varaždin, Gospič, Osijek, Brod, Sombor, Subotica... Boljše zveze bodo vzpostavili s Hvarom, Lošinjem, Visom in drugimi otoki.

V **Luciji** pri Portorožu nastaja novo morsko kopališče. Pod parkom »Vesna« so zgradili v morju betonski zid. Vmesno plitvino bodo zapolnili z morskim blatom, povrhu pa bodo nasuli mivko. Nova peščina bo namenjena predvsem gostom hotela v Luciji.

V **Piranu** so začeli urejati prostore za morski akvarij. Dela potekajo dokaj naglo, zato upajo, da bodo akvarij odprli že prvega maja, vsekakor pa do začetka letošnje turistične sezone.

Kaj pa Bela krajina?

Turistični društvi v **Metliki** in **Črnomlju** pripravljata prospekt Bele krajine. V njem bodo opisane turistične posebnosti Bele krajine, gostu bo nudil pregled starejše in novejšje zgodovine

tega področja, hkrati pa kopico tega, kar želi vedeti vsak turist. To bo prvi samostojni propekt belokranjskega področja.

Naše gore bodo kmalu izgubile svojo deviško romantiko, saj tudi do njih že prodira mehanizacija. V Sloveniji in tudi drugod po državi gradijo vrsto najrazličnejših žičnic za potnike, od preprostejših smučarskih vlečnic in sedežnic do velikih nihalnih (gondolskih) žičnic. Pred kratkim sta začeli s poskusnim obratovanjem gondolski žičnici na **Veliko planino** in na **Vogel** nad Bohinjem. Obe imata velik turistični pomen. Žičnica na Veliko planino predvsem za Ljubljano, saj bo mestnemu človeku približala gore in mu v gorski naravi nudila prepotrebni mir in osvežitev.

Žičnica na Veliko planino bo premagala višinsko razliko 858 m in bo prepeljala v vsako od obeh strani 560 potnikov na uro. Vožnja v eno smer bo trajala vsega pet minut.

Žičnica na Vogel pa bo močno povečala zimski turizem v Bohinju. Z gondolo bo v dobrih šestih minutah pripeljala smučarje do najlepših smučarskih terenov. Poletni gosti pa bodo uživali edinstven razgled na Bohinjsko jezero in na venec gora, ki ga obdaja.

Pomlad v naših gorah

Foto: Fr. Močnik

By ing. MILORAD ILIN

Road Building Goes Ahead

Yugoslavs began to be »motorized«, as they say, quite recently. In 1957 there were only 90.000 motor vehicles, compared with 500.000 at the end of 1965. Today there is one motor vehicle for every 62 persons, as against one per 300 in 1957. Compared to five cars per capita in France, seven in Germany and nine in Italy, this is very low. But this ratio will improve with the high rate of growth of the Yugoslav economy.

Yugoslav roads, especially in summer time, are becoming as crowded with passenger cars and buses as many roads in central Europe. They are mostly carrying foreign tourists visiting the seashore and mountain resorts and sightseeing in general. Motoring tourism, too, is a recent phenomena. In 1955 only 17.815 foreign motor vehicles crossed the Yugoslav borders. Last year this fi-

gure rose to 1.100.000 and was supplemented by 55.000 heavy foreign trucks, usually with heavy trailers, continuously passing along the Yugoslav highways on their way to the central European markets.

All these facts encouraged and made possible the undertaking of a long-range programme of road building. Some of the old roads were rebuilt into modern highways and many new ones emerged on the maps of the country. The days of dusty, muddy and rutted roads that punish cars and the passengers alike are passing rapidly.

The road and highway modernization programme is well under way. In 1965 alone, 1200 kilometres (about 800 miles) of new and modernized roads were opened to traffic, making a total of 10.000 kilometres.

Foto: S. Bogdanović

The Titograd—Petrovac na Moru road in Montenegro cuts through some of the most breath-taking scenery in Yugoslavia

The modern »Brotherhood and Unity« Highway passes through four republics of Yugoslavia and some of the finest inland scenery in the country on its way from the Austrian to the Greek frontier. It will soon link up near Skopje with the inland section of the Adriatic Highway, which runs through a magnificent blending of mountain and coastal scenery hardly matched anywhere. When this link is completed, the first-class highway will be 2500 kilometres long.

During 1963 work continued on the southern coastal section of the Adriatic Highway, which is to stretch from Trieste down to the Albanian border. Already 640 kilometres of this scenic

highway are completed. This year another 410 kilometres will be finished, and by May 1965 the entire highway will be opened to traffic. It will be served by petrol stations, motels, retail stores, milk bars, restaurants and all the necessary amenities and facilities for travellers.

In 1964 road building will continue in all parts of the country. Fully 450 kilometres of new and 700 kilometres of modernized roads will be opened to traffic during the year. This should add up to a total of 11,600 kilometres of hard surface road by the end of this year and will be 14 per cent of the entire road network of some 85,000 kilometres.

(Review)

TONE ČUK

Prihodnost slovenskega kmetijstva

Zadnje mesece v domala vsakem slovenskem kraju, v vsaki občini in še zlasti v republiki živahno razpravljajo o prihodnjem razvoju slovenskega kmetijstva. Čeprav ima pri tem skoraj vsakdo v mislih daljše razdobje, pa se konkretnje zamisli in načrti nanašajo na prihodnjih sedem let. Za to obdobje pripravljamo tudi načrt za splošen razvoj našega gospodarstva.

Napredek kmetijstva ima v celem sklopu še posebno velik pomen. Ob porastu prebivalstva posvečamo vso skrb nadaljnjemu povečanju

življenjske ravni. Ta je seveda v veliki meri odvisna od založenosti trga s pridelki in zlasti z mesom. Pri tem so bile zadnje čase večkrat težave. Da bi jih odstranili in da bi tudi ob povečani kupni moči prebivalstva bili trgi dovolj založeni, je nujno zlasti povečati hektarske pridelke in rejo živine. Ko usmerjamo prizadevanja v to smer, naletimo na več težkih problemov. Predvsem je naša dežela še vedno med tistimi v Evropi, ki imajo najslabšo kmetijsko strukturo. Okrog devetdeset odstotkov zemljišč je razdrob-

ljenih na številna kmečka posestva, ki merijo poprečno le 4,5 ha zemlje. Te kmetije pa so razkosane še na izredno majhne parcelice.

Vsakdo, ki količkaj pozna obdelavo polja, ve, da je na majhnih njivicah težko olajšati delo, še težje pa povečati storilnost. Z večjimi stroji se jih kratkomalo ne splača obdelovati. To pa tudi pomeni, da je velika razdrobljenost zemljišč največja ovira hitrejšemu napredku, uvajanju sodobnih strojev in pridelovalnih postopkov. Prav zato so sestavljalci sedemletnega načrta postavili zaokroževanje in urejanje večjih zemljišč kot eno najpomembnejših nalog v prihodnjih letih. V tem lahko uspemo zlasti v ravninah — na Krškem, Dravskem in Ptujskem polju, v Pomurju in še ponekod. Tu bi lahko zaokrožili 160—200 tisoč hektarov zemljišč, tako da bi jih odkupila ali najela v zakup družbena posestva, kombinati in zadruge. Na njih bodo organizirali sodobno kmetijsko proizvodnjo ob uporabi vseh najmodernejših tehničnih sredstev. Po mnenjih kmetijskih strokovnjakov je mogoče, da tako povečajo poprečne hektarske pridelke pšenice od 31 na okoli 40 stotov, krompirja od 181 na 300 stotov, sena od 33 na 60 stotov itd. V primeru z donosi na kmetijah bi bili ti pridelki znatno večji, saj pridelajo na njih recimo pšenice le 21 (2100 kg) stotov, sena 28 stotov, krompirja 138 stotov ... Ker je pridelok kmetijskih organizacij v celoti namenjen trgu, bi te leta 1970 tudi prevladovale pri preskrbi trga.

Kaj pa z drugimi zemljišči? S sedanjimi in z na novo pridobljenimi bodo imele kmetijske organizacije komaj tretjino vseh zemljišč, drugi dve tretjini pa kmetje. Načrtovalci in zlasti v razpravah so predvideli, da bomo tudi tem zemljiščem posvetili vso pozornost. Večje hektarske pridelke kot doslej naj bi dosegali v sodelovanju med kmeti in kmetijskimi organizacijami. Zadruge jim bodo nudile gnojila, dobro seme, zaščitna sredstva in drugo, kmetje pa bodo opravili dela sami.

Močno bi se naj razvilo sodelovanje tudi v ravninskih področjih, kjer bodo zemljo odkupovali, ostala pa bodo na kmetijah neizkoriščena gospodarska poslopja. V njih bodo starejši ljudje lahko redili pujske in teleta za farme ter piščance in kokoši za trg. Možnosti za rejo jim bodo omogočile bližnje kmetijske organizacije.

Pomoč družbe in kmetijskih organizacij se bi naj razširila tudi na hribovska področja, od koder kmečka mladina zaradi težkega dela beži — tako kot drugod po svetu — v boljše življenje — v mesta in industrijska središča. Hribovske kraje na Slovenskem prekriva obsežen travnati svet. Z njega je treba pospraviti vsako leto ogromno krme. Ker pa ljudje, pretežno starejši, vsega ne zmorejo, naj bi tem krajem nudili več kot doslej motorne kosilnice. Da bi zadržali beg

prebivalstva, je tudi nujno povečati dohodek. Prvi izhod je v specializaciji pridelovanja, se pravi, da bi na hribovskih kmetijah pridelovali na domala vseh zemljiščih krmo in z njo redili kar največje število goveje živine. To proizvodnjo bo zlasti spodbujala skupnost, vso skrb pa bi ji naj posvetile tudi kmetijske organizacije s tem, da bi sodelovale pri urejanju, gnojenju in čiščenju pašnikov in nakupu drobnih strojev. Razen tega pa bodo na hribovskih kmetijah zboljševali svoj položaj tudi z razvijanjem turizma, domače obrti in z zaposlovanjem v gozdu.

Poglavitni pogoj, da bomo kmetijstvo v resnici tako zboljšali, je v večji uporabi umetnih gnojil, dobrega semena in zaščitnih sredstev. Zadnja leta smo porabili na Slovenskem okrog 130.000 ton gnojil. Toda leta 1970 bi jih naj že 420.000 ton. Pri tej uporabi bi prišlo na 1 ha obdelovalne zemlje 670 kg gnojil. Tako se bomo približali deželam z najbolj razvitim kmetijstvom. Precej bi jih porabile organizacije na svojih zemljiščih, prizadevali pa si bomo tudi, da bi jih kar največ potrosil po svojih zemljiščih sleherni kmetovalec.

Pri tem bo treba rešiti nekaj zelo pomembnih nalog. Doslej smo veliko gnojil uvozili ali pripeljali iz drugih republik, kar je močno povečalo prevozne stroške. Da bi jih zmanjšali, bomo povečali zmogljivost celjske cinkarne, gnojila pa bo začel izdelovati tudi nov energo-kemični kombinat v Velenju. V cinkarni naj bi čez dve leti prvič proizvedli 200 tisoč ton superfosfata, proizvodnjo mikrofosa pa zvišali od 25 na 50 tisoč ton. Kombinatski v Velenju pa bi naj dal slovenskemu kmetijstvu letno nad 110.000 ton dušičnih gnojil.

V načrtu je močan poudarek ne le na reji živine v sodelovanju med kmeti in organizacijami, marveč tudi na reji kvalitetne živine na družbenih živinorejskih obratih. Tu so že doslej dosegli lepe uspehe v pitanju mlade živine in prašičev za izvoz. Skupaj s kmečko rejo pa bodo povečali število goveje živine od sedanjih 550 na okrog 600 tisoč glav.

Posebno vlogo pripisuje načrt tudi skladom za preživninsko varstvo. Z njimi bodo reševali pereča socialna vprašanja. Na ravninskih področjih, kjer bodo zemljišča odkupovali, bi se lahko zgodilo, da bi ljudje izkupiček za prodano zemljo porabili, potem pa zahtevali socialno varstvo iz občinskih proračunskih sredstev. V nekaterih občinah so ta vprašanja že uredili tako, da so z odloki o preživninskem varstvu zagotovili dosmrtno preživnino kmetom, ki so s pogodbami odstopili zemljišča kmetijskim organizacijam in se odpovedali odškodnini za zemljišča v korist občinskega sklada o preživninskem varstvu kmetov. Take sklade bodo ustanavljali tudi v drugih občinah.

Mike iz Bele krajine

BOZO RACIC

Adlešičani imajo svoje vinograde na Preložniku, ki je bil svojčas last pobreške graščine. Tlačani so navozili in nanosili debelo plast dobre zemlje in v velikem vinogradu so zasadili najbolj zlahtno trto. Dajala je ognjeviti sok, ki je razgrevjal Belokranjce ob raznih prilikah.

Tuji graščaki, ki so se zavedali, da je konec fevdalizma, so prodali graščino z vsem in se odselili na Gornje Štajersko. Zemlja in grad sta prešla v domače roke in mladi rod nadaljuje z naprednim vinogradništvom na Preložniku. Adlešičani in Purgarji so zdaj obdelovalci te zlahtne zemlje in prav na vrhu kraljuje stari Komanc. Hram ima na lepi, razgledni točki in pred njim je miza s klopmi, nad vsem pa hladna senčica brajdina. Od tod plove pogled po gribeljskem in krasinskem polju, kjer hodi mladi rod nova pota; naprednejša od svojih prednikov. Veliki novi hlevi so polni živine. Stroji rijejo zdaj po zemlji in motike bodo služile le še pri obdelovanju hišnih vrtičkov.

Starci zmajujejo z glavami in zmigujejo z rameni: Kaj se ve, kaj bo iz tega? Ne gre jim v glavo ta novi svet in ta mladina, ki hodi nova pota napredka.

Takšne misli se porajajo staremu Komancu ob večerni zarji na Preložniku in Jure Rožman mu pritrjuje. Drugi Adlešičani, ki ne obdelujejo zemlje na Preložniku, imajo svoje vinograde na Mali Plešivici in prav tako Gorenjčani, Vrhovčani in nekaj Selčanov. Ko mine sneg, gredo v vinograde rezat. Drže se zlatega vinogradniškega pravila, da ustvarjajo škarje obilen pridelek na trti in ne nepotrebno ščavje, ki le črpa zemljo in dela nepotrebno senco zorečemu grozdju.

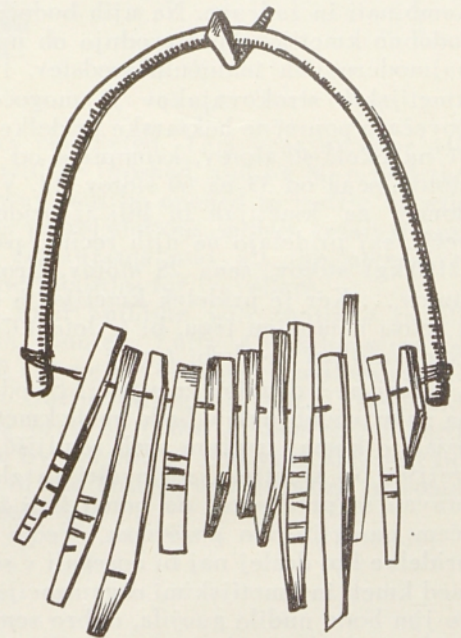
Potem pride prva kop. Od starih časov udomačena navada posojanja težakov se je ohranila do današnjih dni in prav tako posojanje voženj »na vraček«. V denarni stiski je bilo takšno posojanje delovne sile velika pomoč.

Ob kopi je veselo, ker takrat so še sodi mokri in gospodarji ne stiskajo pri pijači zlasti ne zvečer, ko je delo končano. Smeh — pesem privabi še mesec na nebo, da posveti veselim kopačem na poti domov.

Potem pride druga kop. Škropljenje, vezanje. Nato pa pričakanje letine. Ko se pooblači nebo, se s skrbjo ozira vinogradnikovo oko na temne oblake, če ne nosijo s seboj toče, ki večkrat uniči vse vinogradnikovo upanje in delo.

Popoldne poletne nedelje je včasih živo v vinogradih. Ljudje pregledujejo trtje, obirajo zalistnike in privezujejo poedine poganjke, ki jim je veter potrgal vezi. Redki imajo še pijačo v hramu, ker je večna žeja posušila zadnji lajtiček.

Svojčas so imeli skoraj po vseh belokranjskih soseskah »soseskine keldre« — kleti. Tja so oddajali posestniki vsako jesen odrejeno količino mošta in tega se je precej nabralo. Iz te kleti so posojali občanom ob potrebi vino, ki so ga morali jeseni zopet z obrestmi vrniti. Vsaka vas je imela svoj locenj »rovašev« in vsak rovaš hišno številko. Rovaš je bila malo ped dolga tanko klana za palec široka deščica z luknjo na vrhu, da se je lahko potegnila skozi njo vrstica locnja, na kateri so viseli rovaši ene vasi. Posojalo se je

Rovaši

na bokale in soseskin zaupnik je vrezal na rovašu z vrezom izposojeno količino vina. Upnik pa je imel svoj rovaš popolnoma enak soseskinemu, da je zaupnik istočasno zarezal na oba rovaša dolg. Tako ni moglo biti ne pomot, ne goljufij. Ko je jeseni dolžnik vrnil svoj dolg, je zaupnik likvidiral račun s tem, da je odklal zarezane rovaših. Na rovaših vidimo zapisano »žejo« ali potrebo potrošnikov. Nekateri so tako zrezani, da je ostal komaj za debelino prsta dolg košček lesa pod luknjo, medtem ko je pri drugih tega zopet več ali manj. Te vinske zaloge so tudi prodali, sredstva pa porabili za nujne potrebe soseske.

Teh navad ni danes več in rovaši so spravljeni v muzeju v Metliki in zgovorno pripovedujejo o navadah starih prednikov.

Moj prijatelj Mike Gotnar, potomec starih graščinskih vrtnarjev, je bil dober vinogradnik. Tudi v Ameriki je bil nekaj let in se je vrnil po prvi svetovni vojni domov. Oženil se je in začel gospodariti. Bil je razgiban človek in silno do brega srca. Ob najtežjih prilikah je sam sebe in druge tolažil z besedami: »Brez skrbi!« In tako smo mu rekli v šali: »Minister brez skrbi.« Vinograd je ljubil in ga negoval z vso skrbjo. Njegovo vino je lahko našlo kupca, dokler ni konkurenca začela otežkočati prodaje. Potem pa je pribesnela še gospodarska kriza, ki je zelo prizadela ne le njega, ampak tudi drugi svet.

Prišla je vojna. Bela krajina je bila zibelka odpora proti okupatorju. Prav na pragu svobode 23. marca 1945 so gestapovci — ustaši — prekoračili Kolpo — požgali več vasi — pobili več nedolžnih ljudi. Tudi Mikov dom je pogorel do tal. Začelo se je trpljenje in obnavljanje. Več let je trajalo težko delo in vsakdanja skrb je tlačila pogorelce v Beli krajini. Danes tega ni več — na pogoriščih se belijo lepe nove vasi.

Mike je obnovil dom in gospodarska poslopja. Vinogradi so precej opešali, vendar jim je posvečal vso skrb, ker je v vinu pozabljal na vse prestano gorje.

Vino je ostalo v zidanici, da ni bilo doma kar naprej na pipi. Dobre pol ure hoda je bilo do vinograda in pot precej strma. Mike je hodil večkrat gledat, če drži ključavnica in nekega dne je našel vrata odprta. Škode ni bilo ravno velike, ker so nočni gostje popili le nekaj vina. Napravil je nov zapah in ga opremil še s ključavnico na številke. Potem je bil mir. Prišla je zima. Mike je zbasal flaškonec v oprtnik in se odpravil k zidanici. Čez dobro uro pa je bil nazaj in bil je slabe volje.

»Numare si nisem zapomnil in nisem mogel odpreti ključavnice,« je robantil in si zapisal številke. Hitro je zopet koračil v hrib. Čakali smo, da nam prinese flaškonec. In glej ga, zopet je nazaj in še bolj nasršen kot prvikrat.

»Kaj je za božji čas, Mike, kaj se je zgodilo,« ga vpraša njegova Mare v skrbeh.

»Velikega ključa ni,« se je odrezal Mike.

Pa se mi je zdelo, da je bil nekako neroden pri oprtnanju in da mu je mogoče oprtnik potegnil ključ iz zadnjega hlačnega žepa. Res je bilo tako. Ko sem potipal sneg pred pragom, sem zatipal ključ. Lahko si mislite s kakšno naglico mi je iztrgal ključ iz rok in jo zopet ubral proti vrhu, da pride čimprej do pijače. Prevelika naglica pa ni nikoli dobra, in tudi Miku se je to maščevalo. Na poledenelem globokem kolovozu mu je spodrsnilo in zaneslo ga je ob skalnati rob. V oprtniku je zazvenelo in iz flaškoncea je nastal kup črepinj.

Dan se je že nagibal k večeru, ko je prišel Mike domov. Smilil se nam je, ko smo slišali še

Foto: D. Krajc

Spomladi v belokranjskem vinogradu

za nesrečo s flaškoncec. Drugi dan sva pa skupaj z novim flaškoncec šla v zidanico, ga natočila in srečno prinesla polnega domov. Bilo je potem smeha in pripovedovanja, kako se je poigrala muhasta usoda z Mikom za mesopust.

Obilna večerja s prekajenim mesom in nad vse okusnimi belokranjskimi mastnicami nas je pošteno užejala. Tudi Mike se je potolažil in mi vesel nazdravil:

»Kume moj dragi, zdaj se napij, dolgo nas ne bo, zdaj ga zavzij!«

Ob Petrovem je šel zopet v Malo Plešivico in prišel je nazaj nekam slab. Tožil je, da se je malo »popiknil« in to je bilo usodno zanj. Čez nekaj dni so ga pripeljali iz novomeške bolnišnice domov.

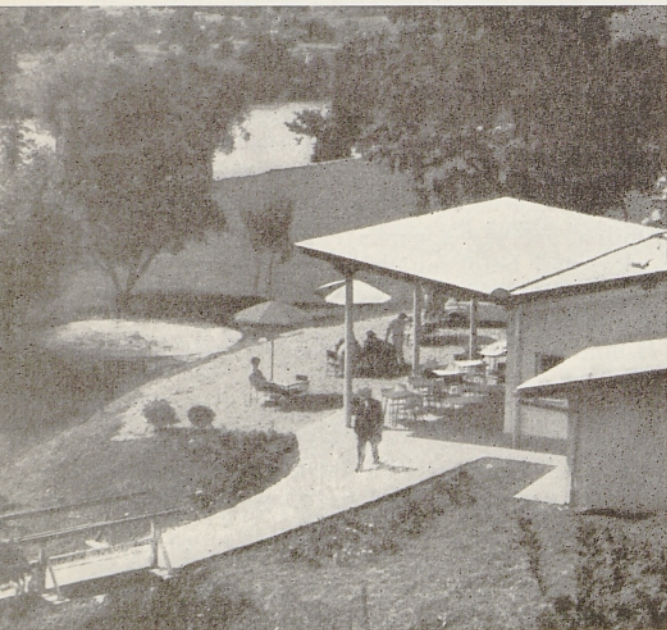
In res se je kar na tihem poslovil od nas po Petrovem. Mika ni več, mi pa se ga lepo spominjamo ob raznih prilikah.

PRIJETNO PRVOMAJSKO PRAZNOVANJE je zajelo vso našo deželo. Naši turistični uradi so pripravili številne izlete. Odšli smo na izlete v gore, k morju, mnogi tudi v tuje kraje. Prvomajski prazniki so nam odprli vrata v glavno turistično sezono. Nad 80 turističnih domov v Sloveniji je v teh dneh sprejelo pod svojo gostoljubno streho prve letošnje goste.

HUD POTRES V SLAVONIJI

Dne 15. aprila je prizadel Slavonijo hud potres. Prvič se je zemlja stresla okrog 9.30 dopoldne. Potresni sunek, ki je bil po jakosti osme stopnje, je trajal blizu 30 sekund. Potres so čutili v mnogih krajih, kjer je povzročil tudi nekaj škode. Najhuje je pa bil prizadet Slavonski Brod in okoliški kraji, kjer je potres porušil ali huje poškodoval okrog 1200 stanovanjskih poslopij, medtem ko je več tisoč hiš lažje poškodovanih. Okrog 60 oseb je bilo ranjenih, zahteval pa je tudi tri smrtne žrtve. V občini Slavonski Brod je zaradi potresa poškodovanih 60 šolskih učilnic in morajo začasno učiti kar na prostem. Poškodovana je tudi bolnišnica in so ranjencem v prvih dneh nudili pomoč kar na dvorišču. Tudi industrijski obrati so hudo prizadeti, med temi je bila najbolj poškodovana tovarna Djuro Djaković,

Kopališče in Camp na Vinici

kjer znaša škoda devetsto milijonov dinarjev. Po prvih cenitvah znaša skupna škoda, ki jo je potres povzročil v Slavoniji, okrog pet milijard dinarjev. Storjeni so bili številni ukrepi za pomoč. Prizadetim prebivalcem so požrtvovalno pomagali enote jugoslovanske ljudske armade. Izvršni svet SR Hrvatske je za prvo pomoč takoj nakazal 200 milijonov dinarjev. Storjeni so bili tudi vsi ukrepi za zagotovitev zadostnih količin gradbenega materiala, da bodo prebivalci lahko takoj začeli z obnavljanjem svojih domov.

Prizadete kraje je obiskal tudi predsednik Tito, ki se je živo zanimal za ukrepe, ki so bili že storjeni za pomoč in dejal, da je treba storiti vse, da bi lahko ti ljudje, med katerimi je večina kmetov in delavcev, čimprej odstranili posledice nesreče, ki jih je zadela.

NA SPODNJEM VIPAVSKEM, kjer že goje pod steklom razno zelenjavo in cvetje, so razvili še novo vrtnarsko vejo — gojenje žlahtnih gob šampijonk. Gojijo jih v stani opuščeni opekarni in računajo, da bodo dosegli letno proizvodnjo 300 do 350 ton gob.

V MURSKI SOBOTI je začel obrat za gozdno in lesno gospodarstvo »Pomurka« s serijsko izdelavo montažnih hiš različnih velikosti od 24 do 100 kvadratnih metrov. Te montažne hiše z lično zunanjo podobo in sodobno notranjo opremo že lahko srečamo v raznih krajih Slovenije in v Skopju. Hišice izvažajo tudi v inozemstvo in sicer v Avstrijo, Italijo, Švico in Zahodno Nemčijo.

Delovni kolektiv kartonažnega obrata pri časopisno založniškem podjetju »Pomurski tisk« v Murski Soboti je praznoval ob letošnjem prazniku žena pomemben dosežek: dogradili so nov kartonažni obrat. Delavke so se preselile v novo svetlo in prostorno industrijsko halo.

V LITIJSKI DOLINI se bo turizem močno povečal, ko bo dograjena nova Zasavska cesta. Tudi lov bo privabljal vnete lovce iz domovine in tujine. Kajti pred svoje »pihalnike« bodo dobili divje zajce, lisice, fazane, jerebice pa tudi divje prašiče, ki jih je v zadnjih letih tam okrog kar precej. Že letos so prišli v revir litijske lovske družine prvi inozemski lovci, v glavnem iz Italije.

LJUBLJANO je sredi marca obiskala profesorica Hadleyske šole za slepe (ZDA), Ruth Friedman. Z zanimanjem si je ogledala zavod

Zdravstveni dom v Ribnici

za slepo mladino v Ljubljani in še škofjeloški center za rehabilitacijo ter varstvo slepih, obenem pa je slovenske strokovnjake, ki se ukvarjajo z rehabilitacijo slepih, seznanila z učnimi metodami te znane ameriške šole.

V LJUBLJANSKI OBČINI CENTER so pred kratkim ustanovili poseben gradbeni odbor, ki bo skrbel za gradnjo doma upokojencev na Taboru. Nova stavba, v kateri bodo preživljali jesen svojega življenja ljubljanski upokojenci, bo zelo lepo urejena. V domu bo restavracija z dietično hrano, pralnica, razni servisi, družabni prostori in v okolici lep park. Celotna ureditev doma bo veljala okrog 400 milijonov, v domu, ki bo imel 9 nadstropij, pa bo prostora za približno 750 upokojencev.

NA BLEDU se iz leta v leto bolj in bolj razvija ribolov, ki privablja zlasti inozemske turiste. Vedno večji lov pa terja od bljeskih ribičev tudi velika vlaganja v blejske vode, zlasti v Savo Bohinjko. Samo lani so blejski ribiči vložili v okoliške vode 24.000 alpskih lipanov, 30.000 potočnih postrvi in 2500 ščuk.

KOPRSKA TOVARNA »Tomos«, ki je že pred leti zaslovela tudi v inozemstvu po svojih kvalitetnih mopedih, se je lani že precej krepko zasidrila tudi na Nizozemskem. Lani so v tej državi prodali skoraj 2000 »Tomosovih« mopedov, računajo pa, da jih bodo letos prodali še enkrat toliko, torej že okrog 4000.

V PTUJU je perutninska farma lani spitala 700.000 brojlerjev, to je posebne vrste piščancev-pohancev. Letos bo pridelek te farme še precej večji — računajo na približno 1.540.000 brojlerjev. Ko bo farma povsem dograjena, bo poslala letno na trg okrog 2 milijona piščancev.

TOVARNA PLETENIN »Rašica« v Gamelnah pri Ljubljani je že našla za svoje izdelke lepo število kupcev v inozemstvu. Lani je to podjetje že 40 odstotkov celotne proizvodnje izvozilo v Sovjetsko zvezo, Švico, ČSSR, Kanado in ZDA. Letos pa so se pojavili kupci za izdelke »Rašice« tudi v Italiji, Belgiji, Avstraliji, Franciji in Angliji. Ne bo pretirano, če zapišemo, da bo to podjetje letos z izvozom doseglo skoraj milijon dolarjev dohodka. V Sovjetsko zvezo bodo letos izvozili ženske volnene kostume, v ČSSR otroške pletenine ter moške in ženske jopice, v Kanado pa zlasti smučarske jopice. Tovarna obratuje v dveh izmenah, da lahko zadosti tolikšnemu povpraševanju na domačem in inozemskem trgu.

ZAGREBSKA TOVARNA ZDRAVIL »PLIVA« je v marcu sklenila z mehiško farmacevtsko industrijo dogovor o dobavi večjih količin surovin za mehiško industrijo zdravil. Samo v enem mesecu bo »Pliva« poslala v Mehiko za kakih 6000 dolarjev surovin, sodijo pa, da bo letos »Pliva« lahko izvozila v Mehiko za več kot 100.000 dolarjev farmacevtskih surovin.

ZAGREBSKO PODJETJE »JANKO GREDELJ« je lani izdelalo prvi vlak iz aluminija v Jugoslaviji. Ta vlak letos že vozi na progi Zagreb—Osijek. V zagrebški tovarni bodo kmalu izdelali še drugo takšno garnituro, ki bo vozila na progi Zagreb—Beograd. Ker lahko aluminijasti vlak razvije hitrost do 120 km na uro, bo vožnja od Zagreba do Beograda ali pa v obratni smeri trajala komaj 4 ure.

UMRL JE JANEZ POLDA, pionir jugoslovanskega skakalnega športa in najboljši jugoslovanski skakalec. V svoji skakalni karieri si

Trebnje

Foto: P. Romanič

je priboril nad 90 pokalov in drugih priznanj. Njegovo ime in uspehi so sloveli po vsem svetu. Njegovo zadnje tekmovanje je bilo na olimpiadi v Cortini d'Ampezzo v Italiji leta 1956. Odšel je mnogo prezgodaj, star komaj 43 let. Z bridkostjo v srcu so ga v marcu spremili na zadnji poti v Mojstrani naši športniki in brezštevilni prijatelji in občudovalci.

V PRVAČINI PRI NOVI GORICI je umrla Jožefa Gregorič, ki je bila daleč naokoli najstarejša, saj je dočkala kar 89 pomladi. Za njo žaluje 5 otrok s svojimi družinami. Dva sinova živita tukaj, dve hčerki in en sin pa so že dolga leta v Buenos Airesu, Argentina.

V LJUBLJANI je dobila Visoka šola za telesno kulturo novo dvonadstropno poslopje, ki

je urejeno po najsodobnejših izkušnjah in načrtih. V njem so razvrščene športne dvorane, bogato opremljene telovadnice, zimski bazen in učilnice. Drugo nadstropje pa je namenjeno raznim laboratorijem za raziskave na področju športne medicine. V prihodnje bodo prizidali še pokrito halo za športne igre in uredili nujno potrebni internat.

V MARIBORU so začeli z gradnjo petnadstropne stavbe prvega študentskega doma, ki bo sprejel pod streho del mladine z mariborskih visokih šol.

V jeseni se bo višja stomatološka šola v Mariboru preselila v nove prostore. Doslej so imeli študenti stomatologije predavanja na šestih različnih mestih in so s hojo s predavanja na predavanje izgubili mnogo časa.

MARIBORSKO PODJETJE »POVRTNINA« se trudi, da bi čim boljše zalagalo mariborski trg in trgovine s sadjem in zelenjavo. Lani so morali v obdravsko metropolo prepeljati skoraj 800 vagonov sadja in zelenjave iz Makedonije, Dalmacije in koprsko-goriškega področja.

VELIKA VEČINA slovenske mladine bo letos poleti seveda odšla na zvezno mladinsko delovno akcijo — na gradnjo jadranske magistrale. Vendar pa bo precej mladincev in mladink ostalo v Sloveniji. Tako bo letos mladina pomagala pri gradnji ceste Črnomelj—Metlika in na urejanju zasavske ceste blizu Kresnic. Trboveljska mladina bo letos pomagala pri gradnji 11 km dolgega vodovoda v Trbovljah, razne manjše delovne akcije pa bodo še v Stični (športni park), v Ljubljani za Bežigradom (športni objekti) in v Kranjski gori.

Pitališče telet v Smedniku za Šmarno goro se razvija v najmodernejšo živinorejsko farmo

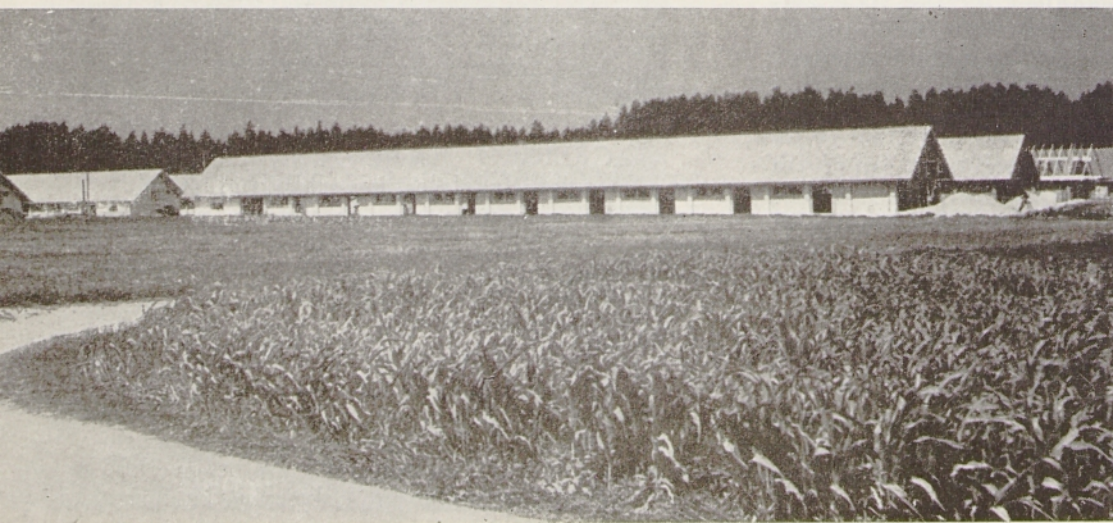

Foto: T. Čuk

Ko je bil Anton Zajšek iz Podlehnika v Halozah star 14 let, ga je oče poslal v Ptuj. Naj se izuči za kolarja, je menil oče, na kmetiji tako ni prostora za toliko otrok.

»Za ta poklic sploh nisem čutil veselja,« je pripovedoval Anton. »Nekaj časa sem vzdržal, potem pa nisem mogel več...«

Pot ga je zanesla v Kidričevo. Med gradbince, ki so gradili veliko tovarno. Začel je kot navaden delavec, kot nekvalificiran težak. Delal je z lopato in krampom. Zaslužek seveda ni bil kaj prida. Večkrat je pogledal naokoli. Strojniki, žerjavisti, delavci na bagrih, buldozerjih in drugih strojih so precej bolje zaslužili. Toda oni so — kvalificirani strojniki, je pomislil z rahlim dvomom. Kako naj on postane strojnik? Saj ima komaj 5 razredov osnovne šole?

Vedno bolj ga je vleкло k strojem. Delovodja, ki je opazil njegovo zanimanje, ga je nekega dne premestil k mešalcu. Sprva je seveda samo metal pesek z lopato v mešalec. Toda tu in tam so mu tudi kaj pokazali. In nekega dne je smel celo pognati mešalec in dovolili so mu, da je upravljal — seveda pod nadzorstvom strojnika — z nekaterimi vzvodi.

Letos se je Anton odločil. Stopil je k delovodji Ivanu Bizjaku. Rad bi v tečaj, je dejal. Rad bi postal vsaj polkvalificiran strojnik.

Srečali smo ga v tečaju. Štiri tedne se bo moral od jutra do večera učiti. Teoretične predmete — matematiko, risanje, delovanje strojev in še marsikaj. Potem pride praktično delo na strojih.

»Težko bo,« se je skromno nasmehnil. »Ampak moram vzdržati. Potrudil se bom.

Ni dvoma, da bo Anton že letos polkvalificiran strojnik. Čez leto dni ali dve bo lahko šel v nov, nadaljevalni tečaj. V tečaj za kvalificirane strojnike. Potem bo lahko sam upravljal velike stroje — bagre, skreperje, demperje in druge.

»Večkrat sem premišljeval, kaj naj ukrenem,« je pripovedoval Ivan Volf. V Gornji Radgoni zanj ni bilo bodočnosti.

»Nekaj let sem delal v vinogradih, potem sem odhajal vsako poletje na sezonsko delo v Vojvodino. Ampak — to ni nič,« je odmahnil z roko.

Morda je Ivan včasih razmišljal o tem, da ni sam kriv, ker ima samo nekaj razredov osnovne šole, da ni njegova krivda, ker se ni mogel izučiti za tehnika ali celo za inženirja. Toda volja, da bi nekaj postal, da bi nekaj dosegel, ni v njem nikoli zamrla.

»Vedno me je vleкло k strojem,« se je nasmehal med pogovorom.

Nekega dne se je odločil. Grem v Ljubljano! Prišel je v gradbeno podjetje »Gradis«. Kvalifi-

kacija, šolska izobrazba? so ga vprašali v podjetju. Ivan je skomignil z rameni. Nič nisem, nič ne znam, delal sem kot težak, nosil brente in okopal krompir.

Začel je z lopato in krampom. Potem je prišel v betonarno. Kmalu so ugotovili, da je spreten, bister, da ima veliko mero volje. Naredil je tečaj za polkvalificiranega strojnika.

»Zdaj sem v tečaju za kvalificirane strojnike. Praktično delo me ne skrbi. Le teorije je precej.

Povedal je še, da bi se rad specializiral za težke stroje, za buldozerje D-7 in D-8.

Takšna je pot Antona Zajška in Ivana Volfa. Pot navkreber. Pot od nekvalificiranih delavcev, navadnih težakov, ki niso sami krivi, da so ostali nekje zadaj, brez izobrazbe, brez zadostnih šol, brez kvalifikacije. Po poti, ki jo ubirata Anton in Ivan, gre v zadnjih letih še na stotine, na tisoče mladih fantov in deklet, ki imajo trdno voljo, da v življenju nekaj dosežejo.

Letos so vsa večja gradbena podjetja v Sloveniji, ki zaposlujejo največ nekvalificirane delovne sile iz Pomurja, Haloza, Hrvaškega Zagorja, Bosne in drugih predelov, organizirala vrsto tečajev za zidarje, tesarje, strojnike, železokrivce, betonerje in druge poklice. Kdor ima voljo in željo, se lahko v takih tečajih pozimi, ko je za gradbince mrtva sezona, usposobi za polkvalificiranega delavca. Tisti, ki so to že dosegli, pa imajo možnost v tečajih za kvalificirane delavce stopiti še stopnico višje. V Sloveniji bo samo letos okrog 4000 nekvalificiranih gradbenih delavcev doseglo višjo stopnjo kvalifikacije.

V Zagrebu je bil odprt dom izseljencev

V zadnjih marčevih dneh je dobil Zagreb, glavno mesto SR Hrvatske, novo, lepo in pomembno stavbo — Dom izseljencev. Dom izseljencev je bil zgrajen na Trgu revolucionarjev, v središču novega Zagreba, ki iz dneva v dan dobiva določnejšo podobo. Po zunanosti kakor seveda tudi po moderni notranji ureditvi je novi dom ena pomembnih zgradb Zagreba jutrišnjega dne.

Nad milijon izseljencev hrvatske narodnosti živi danes po svetu, predvsem v prekomorskih deželah. Z rodno domovino jih vežejo tesne in tople vezi, kar so velikokrat dokazali, ko je bil rodni kraj potreben njihove pomoči. Novi izseljenski dom v Zagrebu, za katerega je dal sredstva izvršni svet SR Hrvatske, je nekakšen simbolični spomenik in izraz hvaležnosti rodne dežele za vse, kar so hrvatski izseljenci v času med obema vojnama s svojimi prispevki zgradili na rodnih tleh, obenem pa je tudi odraz žive želje, da bi se vezi med izseljenci in rodnim krajem še poglobile.

Izseljenski dom v Zagrebu je bil svečano odprt v četrtek 26. marca. Odprl ga je predsednik izseljenske matice Vicko Krstulović. Na pomembnem slavlju so bili navzoči številni predstavniki javnega in kulturnega življenja Socialistične republike Hrvatske, predstavniki vseh jugoslovanskih izseljenskih matic, podružnic hrvatske izseljenske matice ter številni rojaki povratniki.

Dan po otvoritvi Doma izseljencev je imela Hrvatska izseljenska matica v prostorih novega doma svoj osmi redni občni zbor, ki je prikazal široko dejavnost matice v obdobju 1961—63. V novi glavni odbor so izvolili 87 članov, med temi je nad polovica novih odbornikov. Za novega predsednika je bil izvoljen Vjekoslav Holjevac, za tajnika pa Ivo Marinković. Občni zbor je izrekel posebno priznanje dosedanjemu predsedniku Vicku Krstuloviću.

kulturni zapiski

IV. kongres Zveze Svobod in prosvetnih društev

je preimenoval Zvezo Svobod v Zvezo
kulturno-prosvetnih organizacij in sprejel
nove naloge

Na kongresu so razpravljali o nekaterih problemih kulture v našem družbenem življenju in o nujnosti uvajanja novih oblik dela in tesnejšega sodelovanja med poklicnimi in amaterskimi kulturnimi organizacijami. Amaterska kulturna organizacija je lahko uspešen pobudnik kulturnega življenja, ki naj zajame tudi najbolj zaostale kraje Slovenije in naj k sodelovanju pritegne vse ljudi, zlasti pa mladino ter sezonske delavce, na katere smo doslej vse preveč pozabljali.

Za uresničitev teh načrtov bo treba vzgojiti in usposobiti razne strokovnjake, predvsem pa bo treba rešiti finančno vprašanje. Sedemletni načrt določa, da bi morali glede na potrebe in pomen kulture v naši družbi porabiti sedemkrat večjo vsoto kot doslej.

Radio, televizija in film segajo danes s svojo kulturno dejavnostjo v sleherno vas; to pasivno sprejemanje kulture pa ne sme izpodrinuti aktivnega sodelovanja, zato je treba dames bolj kot kdajkoli prej gojiti pravi amaterizem, pri katerem se človek tudi sam umetniško udejstvuje in razvija.

»Smisel socialistične kulturno-prosvetne akcije naj bo v svobodnem in kar najbolj vsestranskem razvoju človeške osebnosti onstran materialne nuje« — je v svojem referatu rekel Boris Zihlerl.

Predsednica Slovenske izseljenske matice, Zima Vrščaj, je na razpravi govorila o kulturnih organizacijah slovenskih izseljencev v tujini in pa o gostovanju naših ansamblov pri izseljencih — zlasti o lanskoletnem gostovanju Slovenskega okteta v Ameriki in amaterskega društva Svoboda II iz Trbovelj pri evropskih izseljencih. Taka gostovanja pomenijo trdno vez med staro in novo domovino.

Delegati so ob koncu kongresa ponovno izvolili Branka Babiča za predsednika, za podpredsednika pa je bil izvoljen Slavko Bohanec.

*Usiha mesečina,
jezero miru,
nad hostami le še megle
se oddihavajo,
zvon s hriba
budi zemljo v snu,
ajdo in rž,
žival in otroka,
o, kako noč,
kako noč je globoka.*

*Sam
pred vasjo,
pred dlanjo
sveto,
ki me je božala,
ko sem šel,
sam,
in ta zvon,
ki budi
one, ki jih več ni.*

Kot srnica je

*Še ves čist
se ji smehlja svet
v velikih, začudenih očeh:
belina cest,
ki drže kdo ve kam,
let oblakov v modrini,
samotnih ur sijaj.
Daljave v njej
zvone in vabijo.
(Kako sladko boli telo
pod prsti zahtevajočih glasov.)
Vem: zdaj se bo
z negotovo stopinjo,
s sijočimi očmi
prestopila,
odšla srnica...
Ne bo se ozrla.*

Iz zbirke »Nekoga moraš imeti rad«, ki je prejela letos Prešernovo nagrado. Zbirko je izdala Državna založba Slovenije leta 1963.

SLOVAR SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA

Slovenska akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani je sklenila izdati slovar slovenskega sodobnega knjižnega jezika, kakor jih imajo že vsi slovanski narodi ali so jih začeli izdajati.

Pripravljalna dela za slovar segajo v leta pred vojno, zbiranje slovanskega gradiva pa se je začelo po letu 1945. Do zdaj je zbranih nekako tri milijone listkov, vendar jih je milijon uporabljenih samo za zgodovinski slovar, nekaj nad dva milijona pa za sestavljanje načrtovanega slovarja. Uredniški odbor (Anton Bajec, Mile Klopčič in France Tomšič ob sodelovanju Lina Legiše, Staneta Suhadolnika in Ivana Tomince) je že pripravil okvirni načrt za slovar.

Slovar naj bi izšel tekom desetih let, in sicer v štirih zvezkih po kakih tisoč strani v leksikon-skem formatu. V njem bo pod 120.000 gesli in podgesli obdelano besedišče sodobnega knjižnega jezika z vso splošno rabljeno terminologijo. Ilustrativno gradivo bo zajeto iz leposlovja, poljudnoznanstvenih del, revij in dnevnega tiska od Cankarja do danes, sprejete pa bodo tudi besede in zveze iz leposlovja od Prešerna do Cankarja, če so v skladu z današnjo rabo ali če so značilne za dobo oziroma pomembnega avtorja. Slovar bo namenjen praktični rabi in podoben drugim sodobnim slovanskim slovarjem srednje-ge obsega.

OB 60-LETNICI ROJSTVA SREČKA KOSOVELA

Vsa Slovenija je proslavila 60. obletnico rojstva Srečka Kosovela. Akademijo v pesnikov spomin so priredili tudi v Trstu, mladina pa je s cvetjem okrasila njegove spomenike. Na sedežu okrajne skupščine v Kopru so slovesno podelili Kosovelove nagrade najzaslužnejšim kulturnim delavcem v koprskem okraju.

JUGOSLOVANSKO-NORVEŠKO SODELOVANJE

V komisiji za kulturne zveze s tujino so se pogovarjali o jugoslovansko-norveškem kulturnem sodelovanju za letošnje in prihodnje leto. To sodelovanje je že tradicionalno. Leta 1962 sta obe državi izmenjali štipendije, razstave, filme in publikacije.

LJUBLJANSKA OPERA V CELOVCU

V okviru tradicionalne kulturne izmenjave med Slovenijo in Koroško, je ljubljanska Opera gostovala v celovškem mestnem gledališču z Verdijevo opero »Macbeth« in Ponchliellijevo »Giocondo«. Obe predstavi sta dobili lepa priznanja.

Zgodba o »Kekcu«, veselem, pogumnem fantiču izpod naših gora je bila že dvakrat posneta na filmski trak, drugič celo v barvah. Z obema filmoma je Kekec s svojimi tovariši prepotoval dobršen del sveta. Medtem so njegovo zgodbo tudi dramatisirali in so jo prikazovali na mnogih odrih naše ožje in širše domovine; prevedli so jo tudi v makedonščino.

Letos se je Kekec s slepo Mojco, Rožletom, hudo Pehto in drugo družino predstavil na odskih deskah v Dortmundu v Zahodni Nemčiji in tam s svojim pravljичnim junaštvom osvojil staro in mlado. Tudi založnik nemške založbe iz Berlina, ki si je ogledal predstavo v Dortmundu, je bil navdušen in je obljubil, da bo založba posredovala »Kekca in Mojco« tudi drugim gledališčem v Zahodni Nemčiji in severnih deželah. Tudi na nemški televiziji se potegujejo za uprizoritev Kekčeve zgodbe.

MEHANIZIRANA BABICA

ali natančneje povedano — dedek — saj pripoveduje Andersenove pravljice na ploščah — šest po številu — naš znani dramski umetnik Stane Sever.

Take plošče že dalj časa poznajo drugod po svetu, pri nas pa jih je zdaj začela izdajati založba Mladinske knjige in je z njimi zelo razveselila naše otroke, kar dokazuje veliko število prodanih plošč.

Mogoče bi tudi vaši otroci radi slišali pravljico v umetniško govorneni domači besedi? Poleg Andersenovih pravljic bodo v kratkem posneli še ploščo s pravljicama bratov Grimm: Rdeča kapica in Trnjulčica. Lahko pa jih razveselite tudi s ploščo otroških ljudskih pesmic, ki jih pod vodstvom Janeza Kuharja poje otroški radijski zbor. V načrtu je še ena plošča otroških pesmi, ki jih bodo zapeli še drugi uspešni domači otroški zbori.

V pripravi pa je tudi plošča z zbirko jugoslovanskih narodnih pravljic, med katerimi bodo štiri slovenske. Poleg tega bodo posneli ploščo z deli naših najpomembnejših pesnikov in pisateljev: Prešerna, Cankarja, Ketteja, Murma in Prežihca. Za pripomoček k šolskemu pouku pripravljajo za 6. razred osnovnih šol ploščo slovenskih pesmi, zapetih in recitiranih, ki bi bile prav tako primerne za vaše otroke.

H knjigi o Jugoslaviji boste lahko kupili ploščo jugoslovanskih narodnih pesmi. Verjetno pa vas bodo zanimale tudi plošče, ki jih bo po naročilu založbe Mladinska knjiga posnel Slovenski oktet in sicer: ploščo slovenskih narodnih pesmi in ploščo jugoslovanskih narodnih pesmi,

MLADINSKA KNJIGA JE PRIPRAVILA NOVOST!

Pravljice na ploščah v okusni opremi so prav lepo darilo za otroke

nadalje ploščo slovenskih umetnih pesmi, ruske narodne pesmi, črnske duhovne pesmi in pesmi našega starega mojstra Gallusa. Vsaka teh plošč bo tekla 25 minut.

Za olajšavo pri učenju slovenskega jezika pa lahko naročite plošče s fonetično izgovorjavo, ki so jo pripravili na slavistični fakulteti.

NAGRAJENI KRATKI FILMI

Na XI. festivalu kratkega filma v Beogradu, ki so se ga udeležili tudi mnogi tuji strokovnjaki, so prikazali vse letošnje naše najboljše tovrstne filme in posebna žirija je najboljšim podelila nagrade. Prvo nagrado je dobil Stjepan Zaninović za režijo filma »Šele kasneje sem začel rasti«, v katerem je umetniško povedal življenjsko resnico o ljudeh, ki so kot otroci preživeli grozote vojne ter njihovo oblikovanje in vživljanje v današnjo stvarnost. Enaka nagrada je bila podeljena Milenku Štrpcu za film »Deževje moje dežele«. To je presunljivo filmsko pričevanje o naših ljudeh in našem času, katerega veličino spoznamo v naporih prehojene poti. Drugo nagrado za režijo je dobil Rudolf Sremac za film »Ljudje na kolesih«, to je dokument o življenju kmetov — delavcev. Poleg teh je bilo podeljeno še večje število nagrad in priznanj. Tudi slovensko podjetje »Viba film« je dobilo priznanje in nagrado in sicer za filmsko humoresko »Občan Urban« Jožeta Bevca.

Tudi letos bodo naše umetniške skupine gostovale v tujini. Ustavile se bodo tudi v krajih, kjer žive naši rojaki in bodo zanje imele posebne nastope. Naše naselbine v Franciji bodo obiskali znani in priljubljeni »Beneški fantje«, pa tudi pevski zbor »France Prešeren« iz Kranja ima na svoji turneji po Franciji v načrtu poseben nastop za naše rojake. Slovenski oktet se je v jeseni namenil v Južno Ameriko, za prihodnjo pomlad ima pa v načrtu gostovanje na Švedskem, v Holandiji in Zahodni Nemčiji. V poletnih mesecih pa bo najboljša slovenska folklorna skupina »France Marolt« priredila turnejo po nekaterih evropskih deželah. V juliju in avgustu bodo obiskali Zahodno Nemčijo, kjer bodo nastopili na festivalu, ki bo od 2. do 5. julija v Knöru ob Moseli. Nato bodo odpotovali v Anglijo, kjer bodo tekmovali na mednarodnem nagradnem tekmovanju folklornih skupin, ki bo od 6. do 15. julija v Llangollenu. V času od 14. do 24. julija bodo nastopali v Belgiji in se udeležili tudi festivala v Schötenu pri Antwerpnu. Iz Belgije se popeljejo v Holandijo, kjer bodo nastopili v raznih krajih do konca julija. Na povratku pa se bodo udeležili evropskega folklornega festivala v Neustadtu v Zahodni Nemčiji, ki bo trajal ves prvi teden v avgustu.

Skupino sestavljajo fantje in dekleta, študenti ljubljanske univerze; bodoči zdravniki, arhitekti, psihologi, inženirji itd., ki so doma iz vseh koncev in kotičkov naše lepe Slovenije. Vse povezuje eno: ljubezen do starih slovenskih in tudi jugoslovanskih ljudskih plesov.

Skupina ima tudi dve godbi, ki spremljata plesalce.

Kdo je bil France Marolt, po katerem se skupina imenuje? Bil je prvi med Slovenci, ki je začel sistematično raziskovati naše ljudske plesne. Že kot študent se je zanimal za dragoceno dediščino naše ljudske umetnosti, za stare pesmi in plesne. V času med obema vojnama je vodil Akademski pevski zbor, ki je slovel po svoji umetniški kvaliteti. Z ženo Tončko in svakinjo Marijo Suštarjevo, ki sta še zdaj v strokovnem vodstvu te edinstvene umetniške skupine, je dostikrat sam hodil po podeželju, izpraševal stare ljudi, ki so mu peli in prikazovali naše stare ljudske plesne in vse je vestno zabeležil. Bil je začetnik zbiranja našega narodnega blaga, kar zdaj delajo študentje, člani Narodopisnega inštituta v Ljubljani. Akademski plesna skupina je živela v prvih letih po vojni — pred šestnajstimi leti. Sprva je štel le nekaj parov, z leti pa se je razrasla in zaslovela ter ponesla ime svojega pobudnika in ustanovitelja, France Marolta, ki je umrl že leta 1951, tudi daleč v tuje dežele.

Maroltova folklorna plesna skupina ima danes za seboj dolgo vrsto zelo uspešnih plesnih

Akademski folklorna skupina

»France Marolt«

na turneji po evropskih deželah

nastopov doma in v tujini. Gostovali so v Avstriji, Franciji, Grčiji, Holandiji, Italiji, Nemčiji, Švici, ZAR. Skupina je nastopala večkrat tudi v tujih televizijskih studijih — dvakrat na Evroviziji, kjer jo je gledalo na milijone gledalcev. Na številnih festivalih kakor v Celovcu, Charollesu, Annemassu, Epinalu, Parizu, Amsterdamu, Solunu, Rotterdamu, Haagu, Benetkah, Amalfiju, Susi, Erbachu, Neustadtu in Hamburgu so plesalci Maroltove folklorne plesne skupine dosegli najboljše mesta in zelo pohvalne kritike. Seveda so nastopali tudi doma — v Sloveniji in vseh drugih jugoslovanskih republikah. Nastop je vedno znova za skupino pravo zmago-slavje.

Ob svoji letošnji turneji po Nemčiji, Holandiji in Belgiji se bodo mladi ambasadorji naše pristne ljudske umetnosti srečali tudi z našimi ljudmi, ki žive in delajo v teh deželah. Slovenska izseljenska matica bo poskrbela za posebne nastope v večjih krajih, kjer žive naši ljudje. Podrobneje o tem pa bomo poročali prihodnjic.

Prav gotovo vas bo gostovanje te naše najboljše folklorne plesne skupine razveselilo. Ko boste gledali stare belokranjske, gorenjske, štajerske, primorske, prekmurske in druge slovenske in jugoslovanske plesne — se vam bo z njimi približala rojstna domovina in vam odprla naročje svojih razkošnih domačih lepot.

I. S.

Foto: Joco Znidaršič

Mladinski počitniški dom na Srednjem vrhu

Foto: A. Agnič

Some of you are certainly going to visit our beautiful Slovenia. Come and stay at Holiday Association hostels, where you can spend a few pleasant days with our young people in the most beautiful places in Slovenia. You can go to Velenje where an up-to-date fifty-bed hostel was opened recently. If you like the silence of the mountain world, go to Srednji vrh above Martuljk and stay at the comfortable hostel there. Or you can stop at Bled where you can lodge in a Holiday Association fifty-bed hostel and board in the near-by public house Murka. Whatever place you choose, you can be sure of a warm welcome.

Nous savons que vous autres, jeunes, vous viendrez nombreux en visite dans notre belle Slovénie. Visitez donc à cette occasion les auberges de la jeunesse de l'Union de vacances pour passer ensemble avec nos jeunes gens quelques jours agréables dans les plus beaux lieux de notre pays. Vous pouvez vous décider à venir à Velenje, où l'on a récemment ouvert un foyer aménagé d'une façon moderne avec 50 lits. Si vous aimez le silence du monde alpestre, allez à Sred-

Mladi k mladim

The Young Belong Together

Les jeunes chez les jeunes

JANA MILČINSKI

nji vrh au-dessus de Martuljk et arrêtez-vous pour quelques jours au foyer de l'Union de vacances de l'endroit. Vous pouvez vous arrêter aussi à Bled. Là aussi l'Union de vacances possède un foyer avec 50 lits. Vous prendrez vos repas dans l'hospitalière auberge voisine de Murka. Choisissez donc et... à bientôt!

Vemo, da bo tudi vas mladih prišlo precej na obisk lepe Slovenije. Če si želite odpočiti, naužiti naravnih lepot in po domače poveseliti se, obiščite domove mladinske počitniške zveze, da boste skupaj z našimi mladimi ljudmi preživeli nekaj prijetnih dni v najlepših krajih naše ožje domovine.

Najnovejši in najsodobneje opremljen dom s petdesetimi udobnimi ležišči so pred kratkim odprli v Velenju. Z dobro in ne predrago hrano pa postrežejo v bližnji samopostrežni restavraciji »Paka«.

O Velenju ste najbrž že marsikaj slišali in brali, saj se s tem mladim, po vojni zgrajenim mestom tako radi pobahamo, kadar naštevamo naše povojne dosežke in uspehe. Prav je, da si ga ogledate tudi sami in se prepričate, da mesto v resnici zasluži vso pohvalo. Iz Velenja boste lahko delali prijetne izlete v okolico mesta, v vročih dneh pa se boste osvežili v bližnjem jezeru, se vozili s čolni ali pa posedali v prijetnem gostišču ob vodi.

Če imate radi tišino in lepoto gorskega sveta, potem obiščite Srednji vrh nad Martuljkom in se za nekaj dni ustavite v domu počitniške zveze. Ko boste zjutraj odprli spočite oči, vas bodo skozi okno pozdravili rožnato obsijani vrhovi Špika in njegove skupine. Čez dan se boste spre-

hajali po gorskih pašnikih ali v tišini smrekovih gozdov. Odšli boste na izlet v Kranjsko goru in se z žičnico odpeljali na Vitranc, od koder se vam odpre čudovit razgled na vrhove naših in proti severu Avstrijskih Alp. Potem se boste zapeljali še v Planico gledat veliko Bloudkovo smučarsko skakalnico, na kateri je bil dosežen na svetu prvi skok čez 100 metrov in kjer se vsako tretje leto pomerijo najboljši in najhrabrejši skakalci sveta. Lep izlet je tudi v Mojstrano in od tod k slapu Peričnika, ki izvira izpod vrhov Triglava. Dom na Srednjem vrhu nudi gostom celodnevno oskrbo (za tuje goste okrog 1000 din na dan) in v tolažbo tistim, ki niso navdušeni za strmo pešhojo, naj povemo še to, da so letos k domu speljali avtomobilsko cesto.

Tudi na Bledu ima počitniška zveza svoj dom »Bledec«, ki ima 50 ležišč, hrano pa nudi bližnje gostišče »Murka«. Lepot Bleda ne bomo posebej opisovali — kdo od vas še ni slišal o njih? Ponovimo naj le to, da na Bledu najdete prav vse: vesel vrvež mednarodnega turizma ali mirno vzdušje kmečkega doma. Kapanje v topli jezerski vodi ali osvežitev v bistrih potokih, ki tečejo izpod večno sneženih gora. Vožnja s čolni, ribolov, samotni sprehodi, ples in vesele zabave v nočnih lokalih, koncerti, stari grad nad jezerom, otok sredi temno zelene jezerske gladine, žičnica na Stražo in brezštevni izleti v bližnjo in daljno okolico.

Tudi lepote Bohinja so toliko znane, da jih ni treba posebej opisovati. Zato pa lahko napišemo nekaj besed o Mladinskem domu, ki leži v mirni samotni Bohinjskega jezera in gostoljubno sprejme pod svojo streho vsakega domačega in tujega gosta. Upravnik doma vestno skrbi za udobje in zabavo gostov. Kuharica pa, ki skrbi za njih telesni blagor, se še posebej trudi, da bi bili vsi gosti s hrano čimbolj zadovoljni. Tako oba kar tekmujeta, da bi njihovi gosti odnesli s seboj najlepše spomine.

10 000
tujih mladincev
nas bo
letos obiskalo

Blizu 10.000 fantov in deklet iz evropskih in prekomorskih držav bo letos obiskalo Jugoslavijo. Njihovo bivanje v naši deželi organizira biro za mednarodno izmenjavo mladine in študentov. Večina teh fantov in deklet se bo mudila v naši deželi poleti. Prispeli bodo iz ZDA, Argentine, Urugvaja, Sovjetske zveze, Češkoslovaške, Poljske, Madžarske, Bolgarije, Francije, Zahodne Nemčije, Švedske, Italije in drugih evropskih dežel.

Fantje in dekleta iz tujine pridejo večinoma na študijska potovanja po Jugoslaviji. Večje število gostov iz tujine se bo mudilo v mednarodnih mladinskih in študentovskih centrih v Dubrovniku, Rovinju in Bohinju. Stanovanja za tiste, ki so se odločili za potovanja po Jugoslaviji, so zagotovljena v specializiranih mladinskih hotelih, ki so jih zadnja leta zgradili v Zagrebu, Beogradu in Sarajevu, ali v študentovskih domovih. Število fantov in deklet, ki obišče našo deželo, je letos približno za 15 odstotkov večje, kakor je bilo lani.

Blizu 2000 naših fantov in deklet pa bo letos potovalo po tujih deželah. Tudi njihovo potovanje bo organiziral ta biro.

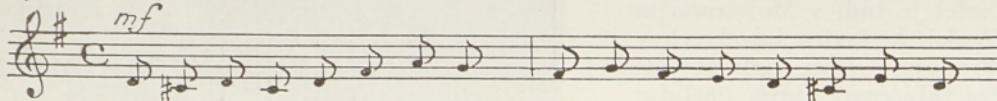

otroci berite

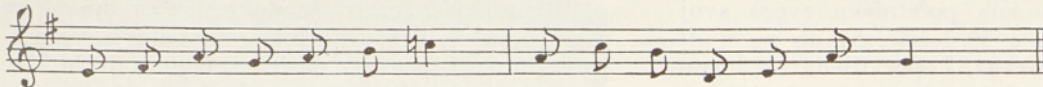
PRVI MAJ (Gabrijel Kolbič)

Gredé

Vilko Ukmar

1. Sne_žec gle_da nas spla_ni_ne, več ne u_pa se vdo_li_ne
2. Pol_no cve_tja, žvr_go_le_nja, pol_no cve_tja in ži_vlje_nja
3. Pri_di se_stra vna_šo vr_sto, in ro_ke po_daj mi čvr_sto,

1. vno_ve dni gre_mo se_daj, ju_tri bo že pr_vi maj.
2. se raz_le_ga_izkraja vk_raj, saj bo ju_tri pr_vi maj.
3. ven gl_ás vzkliknemo se_daj: naj ži_vi naš pr_vi maj.

France Bevk: *Uhan*

NEKOČ, KO SEM ŠE HODIL V LJUDSKO ŠOLO, SEM NOSIL UHANE. PRAVZAPRAV EN SAM UHAN, V DESNEM UŠESU.

NE VERJAMETE? PA JE LE RES.

NE VEM, KJE SEM BIL IZTAKNIL MAJHEN, SREBRN UHAN. MORDA GA JE KDAJ NOSILA MOJA MATI. HOTEL SEM GA IMETI. NE DA BI GA HRANIL, AMPAK DA BI GA NOSIL V UŠESU.

TAKRAT NI BILO TO NIČ NENAVADNEGA. SKORAJ VSE ŽENSKÉ SO NOSILE UHANE. NEKATERI MOŽJE SO IMELI UHANE Z ZAMORČKI. TOLIKO ČASA SEM NADLEGOVAL IN PROSIL OČETA, DA MI JE REKEL:

»PRINESI REPO!«

NISEM VEDEL, ČEMU MU BO REPA, A SEM STEKEL PONJO.

OČE MI JE S ČEVLJARSKIM ŠILOM PREBODEL UHELJ. REPA, KI JO JE PRITISNIL NA UHELJ, GA JE VAROVALA, DA SE NI ZBODEL V ROKO. AJS! ZASKELELO ME JE, PRIKAZALA SE JE KRI, BOLEČINA JE TRAJALA SAMO TRENUTEK. ZA SREBRNI UHAN, KI MI JE NATO TIČAL V UŠESU, BI BIL ŠE VEČ PRETRPEL.

SAM SEBI SEM SE ZDEL IMENITEN. TO JE BILO VEČ, KOT ČE BI NOSIL ZLATO URO. BIL SEM KOT PETELIN, LE GREBEN MI JE MANJKAL. ZDELO SE

Risal: Jože Ciuha

MI JE, DA SE MI VSA GLAVA SVETI OD SREBRA. RES, TO NI BILO KAR TAKO. NOBEN DEČEK NI NOSIL UHANOV, NITI SAMO ENEGA, TAKO NEZNATNEGA, SAMO JAZ. VSI SO ME GLEDALI. ČE BI SE MI ROGALI: »O, TA PA NOSI UHAN!« BI SE MORDA SRAMOVAL. A SO MI LE ZAVIDALI. JAZ PA SEM HODIL, KOT DA SE MI NOGE NE UPOGIBAJO V KOLENIH.

ČAKAL SEM, DA BO TUDI UČITELJ OPAZIL MOJ SREBRNI OKRASEK. DOLGO NI BILO NIČ, ČETUDI SEM MU NASTAVLJAL SVOJO DESNO PLAT.

NAZADNJE SE MI JE ZDELO, DA ME NEKAM ČUDNO POGLEDUJE, KO HODI MIMO MED KLOPMI. ZDAJ, SEM SI MISLIL, POREČE: »KAKO LEP UHAN!«

RES JE REKEL, A NE TEGA, KAR SEM PRIČAKOVAL.

»FRANČEK,« SE JE NAGNIL K MENI, »TO RAJŠI PUSTI DOMA. TO NI LEPO! NI ZA MOŽE.«

BIL SEM RAZOČARAN. V HIPU MI JE MRKNIL SREBRNI SIJAJ GLAVE. NISEM BIL VEČ KOT PETELINČEK, KI SE PONAŠA Z GREBENOM. »TO NI LEPO, NI ZA MOŽE.« IN KATERI DEČEK SI NE DOMIŠLJA, DA JE ŽE MOŽ? IN KAR JE BILO NAJHUJŠE: SOŠOLCI, KI SO MI PREJ ZAVIDALI, SO SE MI ZAČELI POSMEHOVATI.

»TI SI BABA,« SEM SLIŠAL IZZA HRBTA.

DOMA SEM PROSIL OČETA, NAJ MI VZAME SREBRNI OKRASEK IZ UŠESA. NISEM MU POVEDAL, ZAKAJ. MALCE TEŽKO MI JE BILO, A SEM SE TOLAŽIL Z MISLIJO, DA SEM MOŽ.

KJE JE NATO UHAN KONČAL, NE VEM. NISEM SE VEČ MENIL ZANJ. ZARADI MENE SO GA LAHKO MAČKI OBESILI ZA REP. OD NJEGA MI JE OSTALA LE LUKNJA V DESNEM UHLJU. ŠE DANES SE POZNA. BILO BI BOLJE, ČE BI NAMESTO UHANA NOSIL SRAČJE PERO ZA KLOBUKOM.

Dušan Mevlja

Junak

PETELINČEK,
GIZDALINČEK,
BAHAČEK,
KRIČAČEK,
GREBENČIČ,
POTEPINČIČ
NA GNOJU ČEPI
IN PUTKAM KRIČI:
»KIKIRIKI!
JAZ POJEM ZA TRI!
A PUTKE POZNAJO
ŽE TAKE JUNAKE,
KI RADI KRIČIJO!
KO ČAS JE ZA BORBO,
TAKRAT PA ZBEŽIJO.

Risal: Milan Bizovičar

FERI ZERDIN

Prišla, zapela, zmagala

Še do nedavnega je nemalokdo poznal 19-letno Mariborčanko Ervino Štelcl, skromno uslužbenko pri avtoprevozniškem podjetju Avto Kočevje. V prostem času se je pripravljala na izpite za dopisno ekonomsko šolo, ob sobotah in nedeljah pa je šla na izlet na Pohorje, včasih je zaplesala ali zapela in vsak dan je prihajala v službo... Ervina je torej takšna, kot vsa druga dekleta njenih let. Tudi zdaj opravlja vestno svojo službo, čeprav se je vmes nekaj zgodilo: poznajo jo skoraj vsi Jugoslovani. Konec januarja so jo povabili v srbsko mesto Kraljevo, kjer je bilo zaključno tekmovanje oddaj »Mikrofon je vaš«. To je radijska oddaja, ki jo radi poslušajo predvsem v južnih republikah. Ljubitelji petja iz vse Jugoslavije se prijavijo za oddajo, nastopijo, komisija pa ocenjuje njihovo petje. Najboljši se vedno uvrstijo za nadaljnje tekmovanje in se srečajo šele na zaključni prireditvi, ki je bila letos v Kraljevu.

Mariborčanka Ervina Štelcl pa je imela do Kraljeva nekoliko drugačno pot. Z ljubljanskega Radia so poslali prirediteljem oddaje magnetofonske posnetke nekaterih pevcev, glas mlade Mariborčanke pa je prirediteljem tako ugajal, da so jo povabili na nastop, čeprav ni sodelovala v prejšnjih oddajah.

Tako se je zgodilo, da je prišla, zapela in zmagala med mnogimi pevci. Postala je prvi amaterski glas v Jugoslaviji. Za nagrado ji bodo posneli plošče, ki jih ljubitelji popevk že zdaj zahtevajo v prodajalnah.

Ervina Štelcl se je začela zanimati za petje šele pred štirimi leti, s to zmago pa se je uvrstila med najboljše pevce popevk. Po tem uspehu so jo ljubitelji popevk kar zasuli s pismi in na vse niti odgovoriti ne utegne. Vabijo jo na nastope, prosijo za slike, slišati in videti jo hočejo v Ljubljani, Beogradu, Sarajevu, Zagrebu.

Avtonomna pokrajina - Julijska krajina

Dne 10. maja bo prvič izvoljen Svet nove avtonomne dežele Furlanije — Julijske krajine.

Letošnji 10. maj bo zgodovinski dan za Slovence v Italiji. Z izvolitvijo sveta avtonomne dežele Furlanije — Julijske krajine bo zaživela ta nova upravno teritorialna enota, ki naj uresniči mnoga pričakovanja naših ljudi. S tem v zvezi je izvršni odbor Slovenske kulturno gospodarske zveze v Trstu dne 5. marca v posebnem dokumentu pod naslovom »Avtonomna dežela Furlanija — Julijska krajina in slovenska skupnost v Italiji« postavljal zahteve za izvajanje naših narodnostnih pravic v okviru posebnega deželnega statuta in ga poslal vsem političnim skupinam v deželi, da jih opozori na bistvena vprašanja, ki zanimajo slovensko skupnost v Italiji in jih v veliki večini lahko reši bodoča dežela. Ta dokument pravi med drugim:

Z izvolitvijo sveta avtonomne dežele Furlanije — Julijske krajine bo uresničena ta nova upravno teritorialna enota. Slovenska kulturno gospodarska zveza, ki združuje kulturne, gospodarske in podobne organizacije Slovencev v Italiji, in pripadniki slovenske skupnosti na sploh, ki so del prebivalstva te dežele, vidijo v tem otipljive napore v nadaljnjem uresničevanju republiške ustave, ki določa deželno ureditev republike, v očitnem stremljenju približevanja državljanom vodstvo javnih poslov, gospodarskega in socialnega razvoja.

Upravičeno pričakujemo, da bo v današnjem političnem vzdušju prišlo do integralnega uveljavljanja določb republiške ustave, vključno in

posebno členov 5 in 6, ki zagotavljata enakost vseh državljanov in zaščito narodnostnih manjšin.

Poleg dosledno in vsestransko izvedene enakopravnosti pripadnikov slovenske manjšine in njihovega jezika bi predstavljala razširitev zakona za slovensko šolo v videmski pokrajini, da bodo tamkajšnji pripadniki slovenske narodnostne skupine deležni pouka v materinem jeziku. Razveljavljeni bodo še vedno veljavni fašistični členi štirih zakonov, ki prepovedujejo uporabo slovenščine na sodiščih, ki omogočajo spreminjanje slovenskih krstnih imen, in končno tistih, s katerimi so bila poitalijančena slovenska krajevna imena, upoštevamim vredni ukrepi v duhu omenjenih členov ustave.

Opozoriti je treba na dejstvo, da je danes mogoče učinkovito prispevati k uresničenju duha republiške ustave tudi v okviru samoupravne dežele Furlanije — Julijske krajine. Člen 5 posebnega statuta dežele naravnost nalaga dolžnost, da se prizna enakost pravic in ravnanja vsem državljanom, naj pripadajo katerikoli jezikovni skupini, z zaščito njihovih etničnih in kulturnih značilnosti.

Ta člen bo v odnosu do slovenske skupnosti, ki prebiva na ozemlju dežele, izpolnjen v vsem svojem pomenu, kadar bodo vsi pripadniki slovenske etnične skupine, ne glede na to, ali prebivajo na Tržaškem ozemlju, v goriški ali videmski pokrajini, stvarno uživali tiste pravice, ki jih demokratična ureditev priznava narodom in narodnostnim skupinam za osnovne.

Ob 60-letnici Slovenske narodne podporne jednote

FRED A. VIDER, Clarendon Hills

Moje tesnejše sodelovanje s Slovensko narodno podporno jednoto se je začelo v letu 1921, ko sem bil kot delegat društva Sokol št. 20 iz Ely, Minnesota, poslan na združevalno konvencijo v Cleveland. S te konvencije sem odnesel mandat kot član glavnega porotnega odseka.

Pravzaprav sem bil član organizacije že mnogo prej. Včlanil sem se kmalu po prihodu v ZDA leta 1911, in to predvsem zaradi njenih demokratičnih načel. V tistih časih so imeli SNPJ za precej radikalno organizacijo. Posebno po železnem okrožju Minnesote so delovodje v rudnikih precej sumljivo gledali njene člane. Tako je bilo večkrat treba braniti organizacijo pred neosnovanimi napadi, ter braniti delavce, ki so jih

neosnovano obtožili. Tudi mene je zadela taka usoda.

Ko sem se vrnil s konvencije, so me obreklijenci na šolskem okraju, kjer sem delal, zatožili, da sem šel na konvencijo socialistične stranke. Težko sem delodajalce prepričal, da mi tako. Vedel pa sem, da pazijo name, in bom ob prvem prestopku odslovljen. Zato sem tudi l. 1924, ko je glavni urad jednote razpisal službo v glavnem tajništvu, zaprosil za to mesto in bil izvoljen.

Dne 30. aprila istega leta sem se z družino preselil v Chicago in 2. maja 1924 nastopil službo pod vodstvom M. J. Turka, tedanjega glavnega tajnika SNPJ. Pet let pozneje — maja 1929 sem

kot delegat društva Slavija št. 1 v Chicagu, kjer je tedaj zasedala konvencija, sprejel nominacijo za glavnega tajnika ni bil izvoljen.

O razmerah v času depresije med našimi ljudmi, bi se dalo napisati knjigo. Glavni urad je tedaj prejemal dnevno številne prošnje ne-le od članov jednote, ampak od rojakov širom dežele, ki so prosili za gmotno pomoč. Kljub temu, da je SNPJ v času krize gmotno pomagala rojakom, predvsem članom in v ta namen porabila iz svojega posebnega sklada nad 100.000 dolarjev, je bila izguba pri članstvu izredno občutna. Tu naj pripomnim, da ta izguba ne bi bila tolikšna, če bi se bili člani držali odredb in navodil iz glavnega urada.

Toda zdaj sem malo zašel od glavnega, o čemer sem hotel tu pisati. Prosim, da mi bralci to oprostijo. Spregovoriti sem hotel na kratko o glavnih odborikih SNPJ, katere krije zemlja naše nove domovine in za katere menim, da so zaslužili, da se jih spomnimo ob pomembni obletnici Slovenske narodne podporne jednote.

Jože Zavertnik, je bil eden prvih, ki ga je pokosila smrt, ko sem postal član glavnega odbora. Bil je mnogoletni urednik Glasila jednote, pošten, neustrašen borec za pravice delovnih ljudi. Včasih je padla pripomba, da je prerobal v svojih izrazih, toda v tistih časih je bilo tako treba, saj z lepo besedo si nisi dosti pomagal. Jože Zavertnik je bil kremenit značaj, ki zasluži častno mesto med nami.

Pokojni John Vogrich, večletni blagajnik, s katerim sva v uradu najtesneje sodelovala in se vsa leta lepo razumela, je bil blaga duša, kakršnih je malo. Poštenjak in zelo delaven in zavzet za organizacijo.

Vincent Cainkar je podlegel operaciji. Bil je vrsto let predsednik jednote. Dober in previden. Med članstvom je bil priljubljen zlasti zaradi svoje blagosrčnosti. Vsakemu je rad pomagal.

Frank Barbich iz Clevelanda, dolgoletni član glavnega odbora, je precej dopisoval v jednotine publikacije. Bil je aktiven za jednoto kakor tudi v delavskem gibanju.

Jože Durn je bil Clevelandčan, posebno vnet za jednoto. Bil je mnogo let lokalni tajnik, aktiven na kulturnem področju ter velik rodoljub.

Andrej Vidrih iz Johnstovna, Pa, večletni glavni predsednik, se je rad duhovito pošalil. Če smo se na seji razburili, nas je dostikrat z veseljem dovtipom spravil v dobro voljo. Udeještoval se je pri jednoti na kulturnem in gospodarskem področju.

Frank Pódbój tudi iz Pennsylvanije, je bil resen, odločen, neustrašen in odkritosrčen. Bil je kremenit značaj, kakršnih je danes malo.

John Gorsek iz Springfieldda, Ill, discipliniran rudar, je prišel iz nemških rudnikov k nam.

Rojak Fred Vider in njegova soproga Frances. Posnetek je z ladje, s katero sta pred nekaj leti potovala na obisk v Slovenijo

Kot član protnega odseka se je strogo držal jednotinih pravil. Bil je mnogoletni lokalni tajnik.

John Olip je živel v predmestju Chicaga v Clarendon Hillisu, od koder se je nato preselil v Hollywood v Kalifornijo, kjer je pred nekaj leti umrl. Bil je naprednjak. Zelo uspešno se je udeještoval tudi v dramatikii. Pred vojno je obiskal rojstno domovino, pa potem še nekajkrat po vojni.

John Molek, Čikažan, se je malo pred smrtjo tudi preselil v sončno Kalifornijo. Bil je več let pomožni urednik jednotinih publikacij, nato pa glavni urednik. Bil je globok mislec, književnik, predavatelj, pisatelj in učitelj. Kadar je predaval v socialističnem klubu št. 1 JSZ, je bila dvorana vedno polna naših ljudi, ki so ga z zanimanjem poslušali. Vse, o čemer je govoril, je dobro premislil in pretehtal.

Fred Malgai iz La Salle, Ill, je bil član nadzornega odbora in večletni tajnik lokalnega društva. Zelo aktiven je bil pri tamkajšnjem Narodnem domu. Bil je miren, preudaren. Spoznala sva se, ko sem bil med prvo svetovno vojno kot vojak na dopustu v La Salle. Ves čas naju je vezalo toplo prijateljstvo.

John Tercej iz Strabane, Pa, katerega je smrt letos 7. februarja maglo pokosila, je dočkal 79 let. Bil je aktiven v delavskih bojih za priznanje unije med premogarji. Vedel je, kaj je trdo življenje, saj je vse življenje trdo galgal za svojo številno družino.

Bili so možje — in ni jih več. Odsli so in ne bodo se vrnil. Toda njihova prizadevanja, njihovo delo je ostalo. Vgneteno je v temelje naše jednote, ki letos slavi svoj 60-letni jubilej sredi živahno razgibane dejavnosti, ki je porok, da bo doživela še mnogo jubilejev.

Novo Jarše so nov del Ljubljane. Prebivalci so se tja vselili oktobra lani. Celotno naselje tvorita dve ulici Jarška in Križna. Tam sem med bloki poiskal na št. 25, Agnes Plut iz Osoyoosa B. C. v Kanadi. Sicer bi lahko brez ovinkov povedal, da se zanimam za naše izseljence, ki prihajajo na obisk v domovino.

Toda že takoj po prihodu se je začel naš pogovor o slovenskem izseljenskem koledarju in Rodni grudi, ki sta nekakšna spremljevalca in prijatelja vseh skozi vse leto. Okrog slike se zbere vsa družina in včasih še sosedje in pre-mišljujejo, katero bi dali v okvir in obesili na zid, da jim polepša stanovanje in obuja spomine. Tako pripoveduje Nežka Golobič Plutova, rojena v vasi Brezova reber pri Semiču. V Kanado je odšla leta 1926 in se poročila z Martinom Plutom iz iste vasi, ki je bil zaposlen v rudniku premoga v Prinertonu B. C. v Kanadi.

Zdaj je bila Nežka že tretjič na obisku. Prej je bila s svojim možem, letos pa jo je spremljal njen nečak Jože. Njega, Jožeta in Tineta je posvojila, čeprav je sama imela šest svojih otrok: Frank, Agnes, Frances, Margi, Tine in Jože. Najstarejši ima 25 let in je zaposlen pri Farmers Cooperativi, en brat v Canadian Packing house, njegova sestra Frances je bolniška sestra v Vancouveru B. C.

Še in še pripoveduje Nežka, kako je bil skoraj vsak izseljenec spočetka rudar ali gozdni delavec. Po nekaj letih so se s svojimi prihranki preselili na farme, eni na živinorejske, drugi na tobačne, največ pa na sadjarske in vinogradniške farme. Na tej zemlji, ki rodi skoraj vse, pridelujejo jabolka, breskve, marelice, grozdje, slive in črešnje.

Med pogovorom je postala vesela in zgovorna. Pokazala je sliko farme s sadovnjaki, prodajalno in stanovanjsko hišo. Pred hišo je smrečica z Bleda, ki jo je na skrivaj izruvala v gozdiču na Bledu leta 1954, ko je bila prvič na obisku iz Kanade. Skrbno zavito v vlažno krpo jo je prenesla čez morje in potem 5 dni vožnje z vlakom iz Montreala v Vancouver, od tam pa v Osoyoos

B. C. in jo vsadila na svoj vrt. Zdaj je že zrasla dvanajst čevljev. Vem, besede le malo povedo, treba je videti moj, najlepši spomin na domovino. Vsak dan me večkrat spomni na Bled, Slovenijo, na domovino.

Segli smo si v roke. Zaupala mi je svoj načrt, da bo letos vzela s seboj slovensko lipico z Mirja v Ljubljani in jo posadila na svojem vrtu.

Pionirji odhajajo

Januarja je umrla v Clevelandu med ameriškimi Slovenci splošno znana Agnes Kalanova, po rodu Hafnerjeva iz Stare Loke, kjer ima še več sorodnikov. Pokojna Agnes Kalanova spada v vrste naših ameriških društvenih delavcev-pionirjev, ki so bili pred desetletji prvi orači naše društvene in kulturne ledine na ameriških tleh. Umrta je stara 81 let, od teh je šest desetletij preživela v Ameriki. Bila je ustanoviteljica in ves čas (55 let) tudi predsednica društva Svobodomiselne Slovenke št. 2 SDZ, članica društva Lunder-Adamič št. 28 SNPJ in krožka Progressivnih Slovenk na St. Clairju. Pred leti je bila zelo delavna tudi pri dramskem društvu Ivan Cankar. Eden njenih sinov je znani trgovec. V posloplju Slovenskega narodnega doma ima trgovino z železino. Pokojno Agnes Kalanova je pred meseci zadela kap. Med boleznijo jo je požrtvovalno negovala nečakinja Vera Javornikova, ki je prispela iz Toronta v Kanadi, kjer je zaposlena kot medicinska sestra.

Dne 31. januarja je v Clevelandu podlegla srčni kapi druga znana društvena delavka Mary Vidrichova, rojena Zakrajšek. Mary je bila rojena v Clevelandu, kot otrok pa je prišla s starši v domačo vas Lužarje pri Velikih Laščah, kjer je nato rasla in se šolala ter se vrnila v Ameriko leta 1925, ko je imela 22 let. Mary se je zelo aktivno udejstvovala v društvih. Dolga leta je bila tajnica krožka št. 1 Progressivnih Slovenk, mladinskega pevskega zbora ter je sodelovala še v številnih drugih društvih. V prvih povojnih letih je zlasti aktivno sodelovala pri zbiranju za Zavod slepe mladine v Ljubljani, ki so jim Progressivne Slovenke poslale več pošiljk dragocenih pripomočkov za učenje itd. Na pobudo Vidrichove so Progressivne Slovenke organizirale tudi zelo lepo uspešno akcijo v korist doma ostarelih v Clevelandu.

Dne 7. marca je legel k večnemu počitku znani jednotar Peter Bernik z Clarendon Hillsa Ill.

Ze nekaj časa je bolehal, nedavno pa si je pri padcu zlomil nogo v kolku in podlegel pljučnici, ki je sledila operaciji. Pokojni Peter Bernik je bil znan kulturni in društveni delavec. Nad 50 let je bil član SNPJ, v glavnem uradu te organizacije pa je bil zaposlen 50 let. Do upokojitve je marljivo sodeloval v dramskem odseku JSZ, pri društvih SNPJ, pri krožku Progressivnih Slovenk in v uniji uslužbencev. Bil je tudi požrtvovalni zastopnik naših publikacij.

Po nekaj dneh je Petru Berniku sledil bivši dolgoletni upravnik Prosvete in član društva Slavija št. 1 SNPJ Filip Godina, ki je v Chicagu umrl 11. marca. Po rodu je bil iz Vipave. Udejstvoval se je v številnih naprednih izseljenskih organizacijah, član SNPJ pa je bil od leta 1909.

Oba pionirja SNPJ sta bila pokopana ob veliki udeležbi Slovencev na Jednotni sekciji pokopališča Woodlawn. V imenu SNPJ se je od njiju poslovil glavni predsednik te organizacije Joseph Culkar, v imenu društva Slavije pa Frank Zaitz in Charles Pogorelec.

Bodi vsem lahka zemlja, katero so dolga desetletja plemenitili s svojim delom in znanjem!

Takole so pred 50 leti naši rudarji z družinami v Merlebachu v Franciji praznovali prvi maj. Posnetek je s proomajskega izleta leta 1914. Fotograf ga je posnel v bližini Wiesensteina, kjer je zdaj Röme šaht. Slika nam je odstopil rojak Janez Glinšek, ki že vrsto let živi v Ljubljani. Rojak Glinšek bi bil zelo vesel, če bi se kateri od rojakov, ki so na tej sliki, oglasil in mu pisal na naslov: Janez Glinšek, Ljubljana, Kadilnikova 5

JUBILEJ SLOVENSKEGA NARODNEGA DOMA

Dne 1. marca letos so imeli naši Clevelandčani lepo in pomembno slavje. Zbrali so se v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave na njegovi jubilejni prireditvi. Slovenski narodni dom na St. Clair Ave, ki je eden največjih in tudi najbolj znanih slovenskih narodnih domov na ameriških tleh, slavi letos kar dvoje jubilejev: 50-letnico od ustanovne seje njegovih odbornikov in 40-letnico odkar je dom dograjen. Od ustanoviteljev žive še trije: zdravnik dr. Frank Kern, ki je bil prvi predsednik SND, Matt Petrovich in Frank Jaksič.

UMRL PO NASTOPU NA KONCERTU

Priznana hrvatska umetnika, ki živita v ZDA, primadona Metropolitan opere Zinka Milanov-Kunčeva in njen brat skladatelj in pianist Božidar Kunc sta 1. aprila priredila koncert v Detroitu. Takoj po nastopu na koncertnem odru pa je Božidarju Kuncu postalo slabo in je podlegel kapi. Naša glasbena umetnost je z njim izgubila enega svojih velikih sinov — pianista umetnika in izredno plodovitega skladatelja.

NOV SLOVENSKI DOM BODO ZGRADILI V CHICAGU

Chicaška federacija društev Slovenske narodne podporne jednote, ki ji predseduje Donald J. Lotrich, namerava v Chicagu zgraditi svoj dom. Zemljišče so že kupili in kakor poroča Prosveta, nameravajo letos 1. aprila slovesno zasaditi prvo lopato pri gradnji novega kulturnega središča SNPJ v Chicagu. Novi dom bo zlasti pomemben za mlajšo generacijo, ki bo tako dobila svoje prostore, kjer se bo lahko sestajala in udeleževala.

SOPEK NA GROB UREDNIKU TOMU BREJCU

Prejela sem Rodno grudo št. 5 in brala članek o nepričakovani smrti nekdanjega urednika Rodne grude Toma Brejca. Zalostno je izgubiti takšnega moža. Bog dal, da bi jih bilo še veliko takšnih v domovini. Njegovi družini in vsem, ki so ga poznali in ljubili, izrekamo naše iskreno sožalje!

Spoštovana gospa Vrščajeva, prilagam 200 BF za rožice na njegov grob. Sprejmite naše srčne pozdrave Vi, draga gospa, in vsi pri Rodni grudi!

K. Čargo, vdova Križnič, Serraing

AMERIŠKI MAKEDONCI OBISČEJO SKOPJE

Odbor ameriških Makedoncev za pomoč Skopju, ki ima svoj sedež v Detroitu, Mich., organizira letos skupinski obisk Makedonije. Odpotovali bodo s posebnim letalom 19. julija in se vrnili 29. avgusta. Potovanje v obe smeri velja 555 dolarjev. Izletniki se bodo udeležili tudi slovesne proslave 20-letnice osvoboditve Makedonije, ki bo na linden 2. avgusta.

»JADRAN« DESET LET PREPEVA

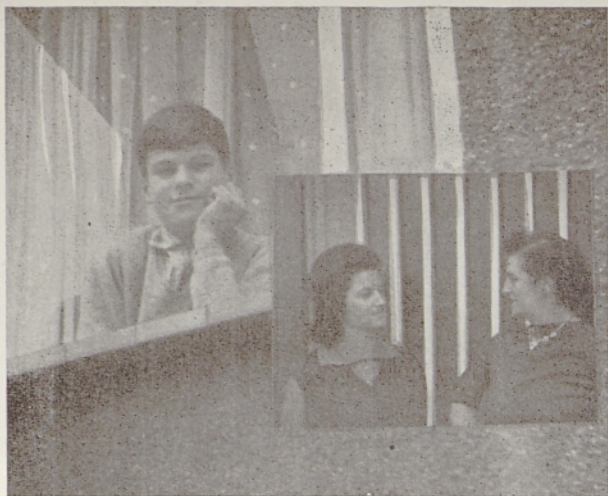
V Gilly-Haies so 26. aprila proslavili desetletnico pevskega zbora »Jadran«. Slovenski pevski zbor iz Charleroi je prvič nastopil pred desetimi leti na slovenski prireditvi v Gilly-Haies. Takrat so uprizorili tudi veseloigro »Trije vaški svetniki«, ki so jo igrali slovenski igralci iz Eisdena. Pevski zbor »Jadran« je v zadnjih desetih letih dosegel lepe uspehe in se izkazal ne le pred Slovenci, temveč tudi pred belgijsko publiko.

SIN SLOVENSKEGA RUDARJA — PEVEC POPEVK

Dne 21. marca je nastopil pred milijoni gledalcev v Evroviziji kot predstavnik popevkarjev iz Belgije — sin slovenskega rudarja, ki dela v belgijskih rudnikih — Robert Kogoj iz Couleta, ki je zadnja leta priljubljen pevec popevk.

*Progresivnim Slovenkam Amerike,
ki so 5. maja slavile 50. obletnico
svoje organizacije
toplo čestitamo k lepemu jubileju
Organizaciji PSA
želimo nadaljnjih pobud in uspehov,
ki so v ponos in čast rojstni domovini*

SLOVENSKA
IZSELJENSKA MATICA

Marija in njena družina

Marija Müller je svoje družinsko življenje začela v Nemčiji. V Oberhausnu ima prijeten dom, dobrega moža in pridna otroka.

— Tako ni tukaj, kot v domači Vrhniki, pripoveduje Marija, in tudi pot do sedanjega udobja ni bila lahka. Delala sem v tovarni pohištva. Prve dni je bilo tako naporno, da sem se pogostokrat zjokala. Počasi pa sem dvignila delovno normo na maksimum in končno sem se tako izurila in tudi tako povečala delovni tempo, da sem pri proizvodnji imela dnevno 500 minut v dobrem za naslednji dan. Klicali so me »Königin der Arbeit«, to se pravi kraljica dela. Vsi so govorili: ta je iz Jugoslavije. Takšnega tempa pa seveda ne bi zmogla dolgo. Zdaj sem doma in sem se posvetila družini.

Njena devetnajstletna hčerka Branka se je nedavno poročila s slovenskim fantom, trinajstletni sin Nace pa je priden šolar. Oba lepo govorita materin jezik, čeprav oče ni Slovenec.

V. V.

Kje živi naš naročnik?

Naj vam napišem kaj o tej oddaljeni deželi in o samem mestu Bariloche, kjer živim. To je pravzaprav turistični kraj na bregu velikega jezera Nahuej Huapi, ki ima mnogo zalivov, podobnih fjordom. Če npr. potujete z ladjo v Puorte Blest, lahko stojite z eno nogo na parniku, z drugo pa na hribu, tako strmo pada obala. V teh krajih rastejo zelo stara drevesa, ker ni prevoznih sredstev za izkoriščanje gozdov.

Pojdimo naprej pod planino Tronador (grmeča planina), kjer leži jezero Maskardii. Tu je tako lepo, da bi človek ostal za vedno — brez jedi in pijače. Eden izmed otokov v jezeru ima obliko srca. Kdo ve, v čigav spomin. Tako je lepo — a vendar tu ni mogoče živeti. Komaj po dva meseca na leto je toplo — zgodi se pa, da pade sneg tudi poleti.

Veliko lepega vidi človek po svetu, vendar se vedno spominja svojega domačega kraja. Mogoče bo še kdo opisal kakšno posebnost dežele, v kateri živi. Prav gotovo pa vam bom jaz še pisal — mogoče o planini Tronador.

Prisrčno pozdravljeni!

Herman Bacar

O vštevanju zaposlitve v tujini v delovno dobo po predpisih jugoslovanskega socialnega zavarovanja

Dr. LEV SVETEK

(Nadaljevanje)

Zaposlitve v državah, s katerimi ima Jugoslavija sklenjeno konvencijo o socialnem zavarovanju

Jugoslavija je doslej sklenila mednarodne pogodbe — konvencije — z 11 državami, in sicer Z Bolgarijo, Belgijo, Češkoslovaško, Francijo, Holandijo, Italijo, Luksemburgom, Madžarsko, Poljsko, Veliko Britanijo in v najnovejšem času s Švico, ki je pričela veljati s 1. marcem 1964.

Konvencije o socialnem zavarovanju imajo v glavnem troje značilnosti:

1. Zaposlitve v navedenih državah se štejejo za pokojnino kot delovna doba v tolikšnem trajanju, v kolikršenem jih šteje za pokojnino tuji nosilec socialnega zavarovanja; če jih tuji nosilec ne šteje za pokojnino, pridejo te zaposlitve pri nas v poštev zgolj kot posebna doba po določilu 47. člena zakona o pokojninskem zavarovanju, ki se šteje samo ob posebnih pogojih;

2. Kolikor gre pri tem za zaposlitve pri težkih in zdravju škodljivih delih, se štejejo te zaposlitve pri nas s povečanim trajanjem (na primer rudarske zaposlitve štejejo 9 mesecev kot celo leto), če jih tudi tuja država šteje s povečanim trajanjem (beneficirano). Take države so od zgoraj naštetih vse razen Anglije in Švice. Torej se pri nas ne štejejo s povečanjem rudarske zaposlitve, prebite v rudnikih omenjenih dveh držav;

3. Glede državljanstva velja pravilo, da mora biti zaradi uveljavitve pravic iz konvencije zavarovanec naš državljan v trenutku, ko uveljavlja tako pravico, ne pa tudi v času, ko je bil zaposlen v tujini.

Štetje zaposlitev v državah, s katerimi Jugoslavija nima sklenjene konvencije

Izven primerov, ko se smatra zaposlitev v tujini, kot da je bila opravljena v Jugoslaviji (zgoraj pod A), ter primerov zaposlitev v drža-

Vprašanja in odgovori

vah, s katerimi ima Jugoslavija sklenjeno konvencijo o socialnem zavarovanju (zgoraj pod B), je možno priznavati po jugoslovanskih predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju zaposlitve v tujini samo ob posebnih pogojih, ki jih postavljata 47. člena zakona o pokojninskem zavarovanju oziroma 38. člen zakona o invalidskem zavarovanju. Po obeh navedenih predpisih se prizna zaposlitev v tujini — vendar kot posebna in ne kot delovna doba — tistim našim državljanom, ki so se izselili pred 6. aprilom 1941 (napad na Jugoslavijo), so pa dopolnili po 15. maju 1945 (dan osvoboditve celotne Jugoslavije) v Jugoslaviji delovno dobo najmanj petih let ali pa skupaj najmanj deset let pred tem dnem in po tem dnevno. Dodatni pogoj pa je, da zavarovanec ni smel pridobiti na podlagi iste dobe v tujini pravice do pokojnine oziroma do rente od tujega nosilca socialnega zavarovanja (izjema je pravica do rente zaradi nesreče pri delu, ker pri tem delovna doba ni pomembna).

Ta določila pridejo v poštev tudi za države, s katerimi ima Jugoslavija sklenjeno konvencijo o socialnem zavarovanju, vendar zavarovanec ni bil v taki državi pokojninsko zavarovan (kar je pogoj za štetje po konvenciji), ali pa takrat, kadar zavarovanec izpolnjuje pogoje za jugoslovansko osebno pokojnino, ne izpolnjuje pa še pogojev za inozemsko pokojnino in torej konvencija ne more priti do uporabe.

Razlika v štetju teh zaposlitev nasproti zaposlitvam, ki jih štejemo po konvencijah, je v glavnem v treh smereh:

1. po navedenih členih se štejejo zaposlitve v tujini tudi v primeru, če zavarovanec ni bil pokojninsko zavarovan v tujini;

2. te zaposlitve se ne štejejo kot delovna, temveč kot posebna doba, zaradi česar se tudi ne morejo šteti s povečanjem (rudarske zaposlitve), kot se to šteje po konvencijah;

3. zavarovanec je moral biti državljan Jugoslavije v času, ko je bil zaposlen v tujini, in ne samo v trenutku, ko uveljavlja pravico iz pokojninskega ali invalidskega zavarovanja.

Iz navedenega opisa je razvidno, da uveljavljajo po citiranih členih zaposlitve v glavnem naši ekonomski izseljenci, ki so se izselili iz Jugoslavije pred napadom na Jugoslavijo, in da so izključeni pri uporabi navedenih določil vsi tisti Jugoslovani, ki so odšli iz države med drugo svetovno vojno (oziroma med 6. aprilom 1941 in 15. majem 1945). Takim izseljencem se lahko štejejo zaposlitve samo po ev. konvenciji oziroma po določilih, s katerimi se obravnavajo po jugoslovanskih predpisih o socialnem zavarovanju vojna obdobja (prisilna izselitev, internacija, konfinacija, zapor in podobno).

(Se nadaljuje)

SPET O POKOJNINAH

Imam prijatelja Jugoslovana, ki je delal v rudniku v Belgiji 14 let; invalidsko pokojnino zaradi silikoze prejema že dve leti. Star je 54 let. Želi se za stalno vrniti v Jugoslavijo in se tam poročiti. Rad bi pa vedel, ali je enako veljavno, če je zakon sklenjen v Jugoslaviji ali Belgiji, zaradi penzije, to se pravi, če bo njegova žena po njegovi smrti prejela za njim del penzije, kot ga prejema vdove v Belgiji.

N. N., Belgija

Glede tega, kje je zakon sklenjen, ali v Belgiji ali v Jugoslaviji, vam lahko sporočimo, da je veljaven v vsakem primeru. Kako pa je s pokojnino za morebitno vdovo po upokojenem rudarju, bi dobili najbolj zanesljive informacije v Belgiji pri tamkajšnjem zavarovalnem zavodu. Vemo, da so neke omejitve, ki pa nam do podrobnosti niso znane.

OB OBISKU BI RAD PRINESEL NEKAJ DARIL — KAKO JE S CARINO?

Ko sem se pred tremi leti vrnil z obiska v Jugoslaviji, sem s svojim pripovedovanjem navdušil še sina. Tako bova šla konec maja skupaj na pot, in sicer z avionom. Zanima me, ali so še v veljavi tisti predpisi, ki oproščajo izseljence carine, če prinesejo sorodnikom nekaj daril. Želel bi tudi vedeti, ali bova s sinom lahko dobila sobo v kakem ljubljanskem hotelu, ali je bolje, če si jo že vnaprej rezervirava. Prosim vas za dober nasvet.

J. S., ZDA

Predpisi glede prinašanja daril do 200.000 din vrednosti so isti kot doslej. Ne pozabita pa si s sinom preskrbeti na našem predstavništvu, ki vama je izdalo jugoslovansko vizo, tudi potrdilo, da sta jugoslovanskega porekla. Tako potrdilo bo letos carinarnica zahtevala prav od vsakega izseljenca, ki ima že tuje državljanstvo, če bo želel biti oproščen carinskih taks za prinesena darila do vrednosti 200.000 din. Tisti naši izseljenci, ki imajo še jugoslovansko državljanstvo, se bodo morali izkazati s potrdilom našega predstavništva, da imajo že nad tri leta svoje stalno bivališče v inozemstvu.

Kot avionski potnik imate pravico poslati darila vnaprej po pošti. Poslati jih morate seveda nekaj tednov prej kot odpotujete, da bo paket prispel v Slovenijo nekako v istem času kakor vi. Tak paket mora namreč vsak obiskovalec

prevzeti na carinarnici sam osebno ob predložitvi potnega lista in prej omenjenega potrdila. Pazite tudi, da boste na paketu označili, da ste vi pošiljatelj in prejemnik, to se pravi, napišite v zgornjem levem kotu svoj ameriški naslov, na sredo paketa pa zopet vaše ime in tukajšnji naslov. Sorodniki naj takih paketov, če bi jih pismonoša dostavil in bil pripravljen jih njim izročiti proti plačilu carine, nikoli ne prevzamejo, kajti že plačano carino carinarnica ne vrača. Darila naj ne presegaajo vrednosti 200.000 dinarjev, še posebno ne, če gre za en sam toliko oziroma še več vreden predmet. Od predmeta, ki presega vrednost 200.000 din, je treba plačati carino od celotne vrednosti.

Glede sobe v hotelu pa ne bi bilo napačno, če bi si jo vnaprej rezervirali preko podjetja »Kompas«, Ljubljana, Titova c. 12, ker so poleti naši hoteli precej zasedeni.

ALI MI MATICA LAHKO PRESKRBI DOKUMENTE?

Želim potovati v Kanado, pa so mi potrebni razni dokumenti. To so: rojstni list, državlanski list, potrdilo o odslužitvi vojaščine, potrdilo o nekaznovanju in šolsko spričevalo. Prosim, ali bi lahko dobil te dokumente preko IZSELJENSKE MATICE?

Š. P., Nemčija

Dokumente, ki jih potrebujejo naši državljani v inozemstvu, lahko izdajajo naši matični in drugi uradi samo na zahtevo jugoslovanskih predstavništev. Zato vam svetujemo, da nedomoma pišete na naše najbližje diplomatsko-konzularno predstavništvo, naj vam preskrbi navedene dokumente. Verjetno jih prav hitro ne boste dobili, IZSELJENSKA MATICA pa žal nima moči, da bi to pospešila. Glede šolskega spričevala morate navesti, katera šola vam ga je izdala in kdaj. Morda imate katero teh listin doma in vam jih pošljejo sorodniki.

ZANIMAM SE ZA JUGOSLOVANSKE ZNAMKE

Želel bi navezati stike s filatelističnim klubom v domovini ter prositi za regularno dostavljanje vseh na novo izdanih zbirk v dveh serijah in ustreznih posameznih izdajah (nežigosanih). Za morebitno posredništvo oziroma vašo uslugo se vam že vnaprej zahvaljujem.

M. S., Nemčija

V zvezi z vašim vprašanjem vam sporočamo dva naslova: Filatelistična trgovina v Ljubljani, Nazorjeva ulica št. 1, in Filatelistična zveza Slovenije, Ljubljana, Čopova ulica št. 3. Zlasti slednja vam bo lahko posredovala ugodno zvezo za nabavo ali zamenjavo znamk.

pišejo nam

PETER OHNJEC IZ KANADE

Lepo se vam zahvaljujem za zaupanje, ker tako redno pošiljate RODNO GRUDO, četudi sem zakasnil z naročnino. Zdaj vam pošiljam skupaj za dve leti, ker imam vašo revijo rad in jo z največjim veseljem in zanimanjem prebiram, saj je to edini slovenski list, ki ga imam. Z ženo in sinom pozdravljamo vse v uredništvu in še posebej dragi rodni kraj.

PETER KOVACICH IZ KANADE

Pošiljam vam naročnino za RODNO GRUDO in prispevek za tiskovni sklad. Če se je naročnina zvišala, sem pripravljen doplačati za to lepo revijo. Tudi koledarja sem bil vesel in hvala zanj! Lepo pozdravljam vse vas, ki živite na rodni tleh in vam želim še mnogo uspehov pri izgradnji naše lepe domovine.

LEPE, PRELEPE SPOMINE IMAMO

Draga Rodna gruda!

Vsak človek, ki živi v inozemstvu in pride na redke čase v domači kraj, je srečen. Ko sem bila še majhna, sem prebivala v Jugoslaviji le čez počitnice, sedaj pa večkrat prihajam tja na dopust. Najraje bi prišla vsako leto in ne samo za mesec dni, rada bi videla veliko, žeja me po rodni zemlji, kjer človek lahko najde vse, kar želi: gore in ravnine, gmajne, morje pa zgodovinske znamenitosti in lepa mesta, skromne vasice in, kar je glavno, prijazne ljudi.

Ko pridem v Jugoslavijo, me vodi prva pot v Kamnik, kjer žive moji sorodniki. Po tem grem na morje in že sem zopet v Kamniku. Letos sem bila na dopustu z možem. Prvikrat je obiskal Jugoslavijo in povem vam, da je bil tako navdušen ne samo nad njenimi lepotami, ampak tudi nad njeno ureditvijo, da se bo vrnil še in še. Lepe, prelepe spomine imamo in radi bi se zahvalili tudi g. Perčičevi iz Kamnika, ki nam je v imenu Rodne gredu pripravila lep izlet v Kamniško Bistrico. Se nikdar me niso kamniške planine tako očarale kot to pot.

Sonja in Eduard Ježek
Liberecka 8
Jablonec nad Nisou
ČSSR

Ježkovi iz Češkoslovaške na obisku v domovini

Jože Jaklič iz Moersa v Nemčiji pravi: »Vsako leto obiščem Jugoslavijo. Vem, kako je pri nas in zato mi je odvratno neupravičeno kritiziranje nekaterih...«

ANDY IN ALICE MIRTICH IZ ZDA

Lepe, iskrene pozdrave iz sončne Floride. S soprogom sva tukaj že dve leti. Mesto St. Petersburg ima približno dvesto tisoč prebivalcev, tudi Slovencev je nekaj, le razstreseni so. Kraj je prijazen, vedno poln turistov, posebno pa nama ugaja toplo podnebje. Kljub temu zadovoljstvo vedno težko čakava na revijo iz rojstne domovine, zato obnavljam naročnino za RODNO GRUDO. Rada bereva novice iz domačih krajev in gledava slike prelepe, nepozabne Slovenije.

ANTONIA SIMONIČ IZ FRANCIJE

Pošiljam vam letošnjo naročnino za RODNO GRUDO. Štejem si v prijetno dolžnost, da se vam zahvalim za redno pošiljanje. Revija je izborna urejevana. Posebno me razveselijo fotografije poznanih krajev naše lepe domovine, ki je ne bom nikoli pozabila. Vsa srečna sem, ko prebiram novice iz Jugoslavije in ko pregledujem slike. Med vašimi vrsticami mi poletijo misli v stari kraj. Za vse to se vam najlepše zahvaljujem, vas lepo pozdravljam in ostajam vaša zvesta naročnica.

SABINA ZGRABLJIČ IZ NEMČIJE

Oprostite, ker slabo pišem slovensko, berem pa dobro, saj sem živela osem let med Slovenci v Lendavi in zelo so mi simpatični. Nimam besed, s katerimi bi se zahvalila za lepo revijo RODNO GRUDO. Če ste bili kdaj v tujini, si lahko predstavljate, kako je človeku, ko prejme glas iz svoje domovine. Jaz sem se počutila tako, kakor takrat, ko mi je moj otrok prvič rekel mama. Res sem vesela, da se še nekdo zanima za nas reve v tujini. Tudi otroci radi pregledujejo revijo, čeprav slabše razumejo. Veste, precej dobro poznam Slovenijo, saj sem bila večkrat v Ljubljani, Postojni, Kočevju, Mariboru in Murski Soboti, a moja rojstna vas je v Medjimurju. Zdaj pa imam eno veliko prošnjo za vas, rada bi bila vaša naročnica in vas iz srca prosim, da mi jo stalno pošiljate, saj sem že veliko zamudila. Naročnino nakažem takoj, ko mi sporočite, koliko ta znaša za Nemčijo. Pozdravlja vas vsa moja družina, jaz pa ostanem vedno vaša zvesta naročnica.

RUDI GLAVAC IZ KANADE

Obnavljam naročnino RODNE GRUDE. Pravijo v skupnosti je moč, tega se moramo vsi zavedati in podpirati vaš tisk, sicer ne bomo več brali lepih publikacij, ki jih tiskate za nas izseljence. Revija je res lepo urejena, zelo mi je všeč. Želim, da bi število naročnikov vedno raslo in menim, da je dolžnost nas v tujini, da jo razširimo med rojaki po vsem svetu. Za danes vam pošiljam naslova dveh Slovencev, ki jim pošljete revijo lahko na vpogled.

MARGARET KALUŽA IZ ZDA

Pošiljam vam ček za letošnjo naročnino RODNE GRUDE. Zelo bi mi bilo žal, če bi me prenehala obiskovati, saj je moja dobra prijateljica. Pozdravljeni vsi na matici!

FRANCES ZUMEK IZ ZDA

Rada prebiram RODNO GRUDO, še raje pregledujem slike domačih krajev, ki so mi znani iz mladih let. Lepo je videti kako napredujete. Ko bi takrat bilo tako, ko smo mi odhajali v svet, bi jaz gotovo ostala v domačem kraju. Prilagam naročnino in dolar za tiskovni sklad in vas toplo pozdravljam.

POMOČ ZA OBNOVO SKOPJA

Slovenski izseljenski matici so v letošnjem letu poslali za obnovo Skopja: Slavica Horvat iz Anglije 2 funta, Mihaela Wunderlin iz Švice 10 frankov, Fanička Wirthlin iz Švice 10 frankov, Jean Smrke, Belgija, od društva sv. Barbare, 3500 belg. fr., Jožef Es, Nemčija, 10 DM. — Iz ZDA: R. J. Grahek 5 dolarjev, Joseph Kne 8 dol., Leo Sušnik 5 dol., John Sitar 6 dol., Mary Matyazich 10 dol.

Iz poročila Sveta za izseljenska vprašanja v Beogradu smo do začetka aprila zabeležili naslednje prispevke jugoslovanskih izseljencev za pomoč pri obnovi Skopja:

V Denverju v Koloradu deluje velika podporna organizacija Western Slavonic Association, ki je zbrala za Skopje 295 dolarjev. Za akcijo se je predvsem zavzel sekretar te organizacije Antony Jeršin.

V Mehiki so v zadnjih mesecih jugoslovanski rojaki zbrali in odposlali za Skopje 595 ameriških dolarjev in 212.50 pezov, v Kostariki in Panami 55 ameriških dolarjev in v Peruju 5.792.62 amer. dolarjev.

V Fontani v Kaliforniji so bili pri zbiranju prispevkov zelo aktivni tamkajšnji Slovenski klub in vsi krožki SNPJ. Na vinski trgatvi, ki jo je priredil Slovenski klub oktobra v Slovenskem domu, so zbirali prispevke za Skopje, enako je ta organizacija namenila za obnovo Skopja ves čisti dobiček od koncerta Slovenskega okteta, ki so ga priredili 5. novembra.

TISKOVNI SKLAD

Anton Richtar 1 \$, Agnes Tratnik 1 \$, John Zugich 1 \$, Frances Zumek 1 \$, Ursula Ruppe 1 \$, Karel Strelkely 1 \$, Tessie Benos 1 \$, Anna Zagar 1 \$, Kristina Jerse 1 \$, Ivana Sasek 0.75 \$, Antonia Gerzel 2 \$, Elizabeth Augustin 1 \$, Agnes Faidiga 1 \$, John Zornik 1 \$, Amalia Oblak 1 \$, Joseph Oker 1 \$, Stephen Chuck 1 \$, Anton Vatovec 1 \$, Mary Kukar 2 \$, Mary Iskra 5 \$, Jennie Troha 2 \$, Matt Kirn 2 \$, Josephine Mahnich 1 \$, Tony Kranjc 3 \$, John, Mary Kunk 1 \$, Guillermo Zebre 10 \$, Pepca Slapnik 5 Aschl, Vinko Daničič 3 can. \$, Peter Kovačič 1 can. \$, Franc Pejovnik 5 DM, Edi Lenič 5 NF, Leopold Maguša 10 NF, Jakob Cuznar 3.000 dinarjev, Mihael Jelčič 1000 dinarjev.

Iskrena hvala!

16. Doma sem na pragu srečal strojarjevega Martina, katerega sem v Loki obvestil, da želi oče govoriti z njim. Bil je skrivnosten in ko je stal pred očetom, je ta zahteval, naj ju pustim sama. Prisluškoval sem pred vrati in spoznal, da je Martin luteranski duhovnik in da je oče tudi sam luteranec. Zato je moralo biti vse tako skrivnostno, ker je bila luteranska vera prepovedana in so vse nje pripadnike kaznovali s smrtjo. Strojarjev Martin je notri pri očetu molil, pel in blagoslavljal...

17. Tedaj pa se je zgodilo nekaj nezaslišanega. Po stopnicah je v hišo prišel poljanski župnik Janez: »Prišel sem k očetu, slišal sem, da je hudo bolan.« Hotel sem ga ustaviti, a je že stopil v sobo. Kar okamenel je, ko je videl luteranskega duhovna. Čez čas se je umaknil in hotel oditi. Zadržal sem ga in prosil, naj nikar ne sporoči škofom v Ljubljano, kaj je videl. Komaj se je omehčal; pravzaprav šele takrat, ko sem mu obljubil, da bom plačal sliko v stranskem oltarju poljanske župne cerkve.

16. On the threshold at home I met the tanner's son Martin, whom I had told at Loka that my father wanted to see him. He looked mysterious and when he stood at father's bedside, father asked me to leave them alone. Eavesdropping at the door I learned that Martin was a Lutheran pastor and that father was a Lutheran himself. That is why everything had to be so secret, because the Lutheran religion was forbidden and all of its followers punished with death. In the room, the tanner's son Martin was praying at my father's bedside, singing, and blessing father...

17. Then something terrible happened. The vicar of Poljane, Janez, came into the house. »I've come to see your father, I've heard he is very ill«, he said. I wanted to stop him, but he had already entered the room. He became petrified when he noticed the Lutheran pastor. Then he stepped aside and wanted to leave. I kept him back begging him not to let the bishops of Ljubljana know what he had seen. He hardly relented and that only after I had promised to pay for the picture on the side-altar in the parish church in Poljane.

16. En el umbral de mi casa me encontré con Martín, el hijo del curtidor, a quién en Loka le transmití el deseo de mi padre de hablar con él. Era misterioso y al encontrarse frente a mi padre, éste me ordenó que los dejara solos. Escuché pegado a la puerta y me enteré que Martín era un sacerdote luterano y que mi padre también era luterano. Por eso tenía que hacerse todo tan en secreto, pues la religión luterana era prohibida y castigaban a todos sus adeptos con la muerte. Martín, el hijo del curtidor, estaba dentro con mi padre rezando, cantando y bendiciendo...

17. Entonces ocurrió algo inaudito. Por las escaleras de la casa apareció Juan, el cura parroco: »Vine a ver a tu padre; oí que está muy enfermo.« Quise detenerlo, pero ya entraba en la pieza. Quedó como petrificado al ver al pastor luterano. Dentro de un tiempo se apartó, queriendo retirarse. Lo retuve, rogándole que no notificase al obispo de Ljubljana lo que había visto. Se calmó, recién cuando le prometí que le pagaría una pintura para el altar secundario de la iglesia de la parroquia de Poljane.

16. A la maison, sur le seuil, je trouvai Martin, le fils du tanneur, auquel j'a-

vais fait part à Loka que mon père désirait lui parler. Il avait un air mystérieux et, comme il se tenait devant mon père, celui-ci exigea que je les laisse seuls. J'écoutai à la porte et je reconnus que Martin était un pasteur luthérien et que mon père lui-même était luthérien. C'est pour cela que tout devait être si secret, parce que la religion luthérienne était interdite et que tous ses adeptes étaient punis de mort. Martin priaît près de mon père, chantait et bénissait...

17. Quelque chose d'inouï arriva alors. Par l'escalier, Janez, le curé de Poljane arrivait dans la maison: «Je suis venu voir ton père, j'ai entendu dire qu'il était très malade.» Je voulais le retenir, mais déjà il entraît dans la chambre. Il fut pétrifié quand il vit le pasteur luthérien. Au bout d'un temps il se retira et voulut partir. Je le retins et le priai de ne pas informer l'évêque de Ljubljana de ce qu'il avait vu. Il s'adoucit avec peine; à vrai dire seulement lorsque je lui eus promis de payer un tableau pour l'autel latéral de l'église paroissiale de Poljane.

16. Zu Hause angelangt, begegnete ich auf der Schwelle dem Gerber —

Martin, den ich in Loka benachrichtigt hatte, daß der Vater mit ihm zu sprechen wünsche. Er tat sich geheimnisvoll und als er vor dem Vater stand, verlangte dieser von mir, sie allein zu lassen. Ich lauschte vor der Tür und kam zur Erkenntnis, daß Martin lutheranischer Priester und der Vater selbst auch Lutheraner sei. Darum mußte alles streng geheim zugehen, weil der lutheranische Glaube verboten und auf alle seine Anhänger die Todesstrafe verhängt war. Der Gerber Martin hat drinnen beim Vater gebetet, gesungen und gesegnet...

17. Da ereignete sich etwas Unerhörtes. Der Pfarrer Johannes von Poljane kam über die Treppe ins Haus geschritten: »Ich komme zum Vater, der schwer krank sein soll.« Ich suchte ihn aufzuhalten, aber schon trat er ins Zimmer. Er erstarrte, als er des lutheranischen Geistlichen gewahr wurde. Nach einer Weile zog er sich zurück und wollte fortgehen. Ich hielt ihn jedoch an und bat ihn, er möge dem Bischof in Ljubljana keinen Bericht über das erstatten, was er gesehen. Nur mit Mühe ließ er sich erweichen, erst nachdem ich versprochen hatte, das Bild im Seitenaltar der Pfarrkirche von Poljane zu bezahlen.

ZGODOVINSKI
ROMAN

Napisano po

IVANU TAVČARJU

Ilustriral Ive Subic

18 19

18. Odšel je župnik Janez, odšel je Martin, ostala sva z očetom sama. Prišel je počasi govoriti: »Vse ti moram povedati, vse moram razkriti, če ne, ne bom imel miru ne na tem in ne na onem svetu...«

Pripovedoval mi je o materi in o mladosti, o bojih in vojnah, saj je bil vojak že od svojega dvajsetega leta. Tudi Lukež se je bojeval z njim. Pridružil se jima je še neki Jošt Schwarzkobler. V neki bitki so vsi trije uplenili sovražnikov voz in na njem veliko vojaško blagajno...«

19. »Vse bi se morda še dobro in srečno končalo, če bi nas nekdo ne opazil in nas hotel okraati. Hudo je ranil le Lukeža, ki je moral v bolnišnico. Toda ravno tedaj se je vojna končala in z Joštom sva sklenila, da odrineva proti domu. Lukežu sem pustil nekaj denarja in naročilo naj pride v Loko, ko ozdravi. Srečavala sva ljudi, ki so nama bili nevoščljivi, ker sva imela poleg jezdnih konj še tovornega. Nihče pa k sreči ni vedel, da ta konjič nosi pravo pravecato blagajno, polno denarja...«

18. Off went the vicar, off went Martin, and I was left alone with my father. He started speaking slowly: »I have to tell you everything, I must reveal myself, otherwise I won't have any peace either in this or the other world...« He told me about my mother, of his youth, about battles and wars. He had been a soldier since the age of twenty. Lucas, too, had fought together with him. Then they were joined by Jobst Schwarzkobler. During a battle, the three of them seized an army vehicle from the enemy on which there was a big army cashbox.

19. »Everything might have gone off well if a man had not seen us and wanted to steal it from us. He badly wounded Lucas, who had to go to hospital. Just then the war ended and Jošt and I decided to go home. I left Lucas some money and told him to come to Loka as soon as his health has been restored. On the way, Jobst and I frequently met people who envied us our cart-horse which we had besides our riding horses. Yet luckily, nobody knew that the horse was carrying a cashbox full of money.

despacio: »Tengo que decírtelo todo, tengo que descubrírtelo todo, si no, no voy a tener paz ni en éste, ni en el otro mundo...«

Me relaté de su juventud y de su madre, de combates y guerras, porque fué soldado ya a los veinte años. También Lucas había combatido a su lado. Les acompañaba un tal Jost Schwarzkobler. En un combate, los tres capturaron al enemigo un carro y en él una caja militar de caudales...

19. »Quizás todo hubiera terminado bien y con suerte si no nos hubieran visto e intentarían robarnos la caja. Lucas quedó gravemente herido y tuvo que ir al hospital. Justamente en esos momentos terminó la guerra y nos pusimos de acuerdo con Jost de que nos dirigiríamos hacia nuestras casas. A Lucas le dejé algo de dinero diciéndole que cuando sanase, viniese a Loka. Nos cruzábamos con la gente que nos envidiaba, por tener además de caballos de silla, uno de carga. Ninguno por suerte sabía, que ese caballo portaba una verdadera caja de caudales llena de dinero...«

18. Le curé Janez s'en alla, Martin s'en alla, je restai seul avec mon père. Il commença à parler lentement: «Je dois tout te dire, je dois tout dévoiler, sinon, je n'aurai de paix ni en ce monde ni dans l'autre...» Il me parla de ma mère et de sa jeunesse, des combats et des guerres, puisqu'il avait été soldat depuis sa vingtième année. Lucas aussi avait combattu avec lui. Un certain Jošt Schwarzkobler s'était joint à eux. Dans une bataille ils avaient tous les trois capturés un chariot de l'ennemi, sur lequel il y avait un grand coffre-fort militaire...

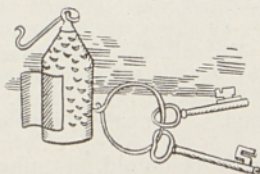
19. «Tout aurait peut-être encore bien tourné, si quelqu'un ne nous avait aperçu et n'avait voulu nous voler. Il avait blessé grièvement seulement Lucas, qui avait dû aller à l'hôpital. Mais juste alors la guerre se terminait et avec Jošt j'avais décidé de rentrer à la maison. A Lucas j'avais laissé un peu d'argent, lui demandant de venir à Loka, lorsqu'il serait guéri. Nous rencontrions des gens qui nous enviaient parce que, outre nos chevaux de selle, nous avions encore une bête de somme. Par bonheur, personne ne savait que cette bête portait un véritable coffre-fort, plein d'argent...»

18. Pfarrer Johannes zog davon, Martin zog davon, nun blieben wir mit dem Vater allein. Dieser begann langsam zu sprechen: »Ich muß dir alles sagen, alles an den Tag bringen, sonst werde ich weder in dieser noch in jener Welt Frieden finden...«

Er erzählte mir von seiner Mutter und seiner Jugendzeit, von Kämpfen und Kriegen, er war ja schon seit seinem zwanzigsten Jahre Krieger. Auch Lukas kämpfte an seiner Seite. Ein gewisser Jobst Schwarzkobler schloß sich ihnen an. In einer Schlacht erbeuteten die drei einen Wagen des Feindes und eine große Kriegskasse darauf...

19. »Alles hätte vielleicht ein gutes und glückliches Ende genommen, wenn uns nicht jemand bemerkt hätte und uns bestehlen wollte. Lukas, der von ihm schwer verletzt wurde, mußte ins Krankenhaus. Zu jener Zeit war eben der Krieg zu Ende und wir beschlossen mit Jobst, nach Hause zu ziehen. Ich ließ Lukas etwas Geld zurück und trug ihm auf, nach Loka zu kommen, sobald er genesen ist. Wir begegneten vielen Menschen, die uns beneideten, weil wir nebst Reitperden auch ein Lastpferd mitführten. Zum Glück wußte aber niemand, daß dieses Pferdchen eine Kasse voll Geld trage...«

18. Se retiró, Juan el cura, también Martín, quedando mi padre y yo solos. Mi padre comenzó a hablar

Slovenščina za vas

Slovene for you

Esloveno para Ud.

ČETRTA VAJA

Kaj ste vi? Jaz sem moški.
Kaj sem jaz? Vi ste ženska.
Jaz sem učitelj (učiteljica).
Vi ste učenec.
Kje ste vi? Mi smo v šoli.

Ali smo v šoli ali doma?

Mi smo v šoli.
Kaj ste vi? Mi smo učenci?

Kaj je John? On je učenec.
Ali je John učitelj?
Ne, on ni učitelj, ampak učenec.
Edvard, ali je John vaš prijatelj?
Da, on je moj prijatelj.

Brian: Kaj si ti John?
John: Kaj sem učenec. Ti si tudi učenec.

Kje so plašči? Oni so na obešalniku.

Ali so deklice v razredu? Ne, one niso v razredu, ampak na ulici.

FOURTH LESSON

What are you? I am a man.
What am I? You are a woman.
I am a teacher (woman-teacher).
You are a pupil.
Where are you? We are at school.

Are we at school or at home?

We are at school.
What are you? We are pupils.

What is John? He is a pupil.
Is John a teacher?
No, he isn't a teacher but a pupil.
Edvard, is John your friend?
Yes, he is my friend.

Brian: What are you, John?
John: I am a pupil, You are a pupil too.

Where are the coats? They are on the coat-stand.

Are the girls in the classroom? No, they aren't in the classroom, but on the street.

QUARTA LECCIONE

¿Qué es Ud.? Yo soy un hombre.
¿Qué soy yo? Ud. es una mujer.
Yo soy el maestro (maestra).
Ud. es un discípulo (alumno).
¿Dónde estáis vosotros? Nosotros estamos en la escuela.

¿Estamos nosotros en la escuela o en casa?
Nosotros estamos en la escuela.
¿Qué sois vosotros? Nosotros somos discípulos.

¿Qué es Juan? Es un discípulo.
¿Es Juan un maestro?
No, no es maestro, sino discípulo.
¿Eduardo, es Juan vuestro amigo?
Sí, es mi amigo.

Brian: ¿Qué eres tú, Juan?
Juan: Yo soy un discípulo. Tu eres también un discípulo.

¿Dónde están los abrigos? Están en el perchero.

¿Están las niñas en clase? No, no están en clase, sino en la calle.

Slovnica

Sedanji čas glagola »biti«

Trdilna oblika
Affirmative Form
Forma Afirmativa

Ednina (Jaz) sem
Singular (ti) si
(on) je
(ona) je
(ono) je

Množina (Mi) smo
Plural (vi) ste
(oni) so
(one) so
(ona) so

Grammai

Present Tense of the Verb »to be«

Negative Form
Nikalna oblika
Forma Negativa

(Jaz) nisem
(ti) nisi
(on, ona, ono) ni

(Mi) nismo
(vi) niste
(oni, one, ona) niso

Gramática

Verbe Auxiliar »Biti — Ser o Estar«

Vprašalna oblika
Interrogative Form
Forma Interrogativa

Ali sem (jaz)?
Ali si (ti)?
Ali je (on, ona, ono)?

Ali smo (mi)?
Ali ste (vi)?
Ali so (oni, one, ona)?

Množina samostalnikov — Plural of Nouns — Plural de los Sustantivos:
Nominativ (1. sklon) — Nominativo (1st Case) — Nominativo (1er caso):
Moški spol — Masculine — Genero Masculino: učenci, zvezki
Ženski spol — Feminine — Genero Femenino: mize, deklice
Srednji spol — Neuter — Genero Neutro: okna, ravnila

Vaje — Exercises — Ejercicios:

Odgovorite na vprašanja — Answer the questions — Responder a las preguntas:

Ali so učenci v razredu? Kaj sem jaz? Ali ste vi moj prijatelj? Ali sem jaz žena ali mož? Kje smo zdaj? Kdo je v sobi?

Postavite v nikalno obliko — Put in the negative Form — Poner en forma negativa:

Jaz sem vaš učitelj. John je moj prijatelj. Ona je deklica. Oni so na ulici. Vi ste vsi učenci.

Postavite v vprašalno obliko — Put in the interrogative form — Poner en forma interrogativa:

Jaz sem mož. Ti si deček. Ona je v hiši. Okna so tam. Ti si moj prijatelj. Jaz sem John.

Fraze:

Tovariš
Tovarišica
Dobro.
To je dobro. To ni dobro.

Phrases:

Comrade
Comrade
Well.
It is good. It is not good.

Frases:

Camarada (varón)
Camarada (mujer)
Bien. Bueno.
Esto es bueno. Esto no es bueno.
¿Cuántos años tienes? Tengo 20 años.

Koliko si star? Jaz sem 20 let star. How old are you? I am 20 years old.

Pozdravi iz domovine

Jaz sem Rostanov Toni iz Kamnika. Fotografirali so me, ko sem imel rojstni dan. Prav imenitno torto sem dobil in tudi druge lepe reči. Koliko sem bil star, pa lahko uganete po prižganih svečkah na torti. Pozdravljeni vsi skupaj! Posebej pa pozdravljam strička Mirota Požarja v Montrealu v Kanadi, in seveda tudi teto in vse ostale. Hello striček, oglasi se kaj!

Midve sva pa Vidmarjevi iz Podgorja pri Kamniku. Kličejo naju za Irencu in Olgico. Zdaj sva seveda že precej večji. Pristrčno pozdravljava vse slovenske otroke po svetu, še posebej pa tetko Margaret Barbito v Connenticutu, Amerika. Draga tetka, čez morje in gore ti pošiljava tisoč poljubčkov!

Review

Yugoslav Illustrated Review

MAGAZINE FOR OUR EMIGRANTS
THEIR RELATIVES AND FRIENDS

Jugoslovanska ilustrirana revija. Revija za naše izseljence, njihove družine in prijatelje

Review

objavlja članke iz vseh krajev Jugoslavije, z izbranimi fotografijami v odlični črno-beli in barvni tehniki

Review

vas bo najbolj seznanila z važnimi dogodki v vašem starem kraju, z življenjem naših ljudi, z bogato in slavno preteklostjo, s kulturnimi in naravnimi lepotami

Review

je revija, ki jo boste s ponosom pokazali svojim prijateljem in sosedom, ko bodo prišli k vam na obisk

Review

lahko prejimate tudi vi vsak mesec. Enoletna naročnina znaša samo 2.20 dolarja. Naročnino nakažite s čekom, poštno nakaznico ali pa po banki na naslov spodaj.

The Review

The Review

published articles from allregions of Yugoslavia, illustrated by high-quality black-and-white and coloured photographs

The Review

will provide you with the best information on the most important developments in the old country, on the life of our people, on the rich and glorious past, culture and natural beauties of Yugoslavia

The Review

is a magazine that you will want to show to your friends and neighbours when they visit you. You can also receive THE REVIEW every month at the cost of \$2.20 per annum. You can subscribe to the REVIEW by sending a cheque, a postal order or through a bank. Subscriptions should be sent to the following adress:

Redakcija **Review**

Terazije 31
BEOGRAD
Jugoslavija

Jugoslovani doma in tujini, ki razpolagajo s tujo valuto, lahko kupujejo s posredništvom JUGOEXPORTA vse blago v naših trgovinah z 20% popustom.

Prav tako lahko kupujejo blago z istim popustom tuji državljani, ki imajo tuja plačilna sredstva.

Z 20% popustom kupite lahko naslednje proizvode:

Gradbeni in ves ostali material za zidanje stanovanj in hiš. Gotova nova stanovanja, nove montažne in druge hiše, vse vrste turističnih hiš in to takrat, če so koristniki deviznih sredstev naši državljani, ki gradijo ali kupujejo za svoje potrebe ali potrebe svoje družine. Prav tako se lahko plačajo gradbene in obrtniške usluge v zvezi z izgradnjo stanovanj ali hiš, kakor tudi transport gradbenega materiala do gradbišča.

Vse vrste pohištva, preproge, tekstil, usnjene in gumijaste proizvode in usnjeno galanterijo.

Umetniške slike, glasbene instrumente, gramofonske plošče, knjige, časopise, šolske in risarske potrebščine.

Vse vrste električnih naprav, tehnično in industrijsko blago za gospodinjstvo, pisalne stroje, lovske in zračne puške s priborom.

Motorje, mopede, skuterje, kolesa in dele.

Motorne in druge čolne.

Vso poljedelsko opremo, poljedelske stroje in naprave z deli.

Vse vrste motorjev.

Pri navedenem blagu je mišljeno vse, kar je na našem tržišču, razen prehranske industrije, tobaka in goriva za motorje in avtomobile.

JUGOSLOVANSKE PROIZVODE JE MOGOČE KUPITI NA TA NAČIN V NASLEDNJIH VALUTAH:

ameriški dolar, kanadski dolar, angleški funt, francoski frank, nemška marka ZRN, italijanska lira, holandski gulden, belgijski frank, švedska krona, avstrijski šiling, danska krona, švicarski frank, norveška krona, iraški dinar.

Izdali bomo KATALOGE s cenami, fotografijami in tehničnim opisom blaga.

Zahtevajte KATALOGE, ki jih bomo pošiljali brezplačno.

Način plačila:

Preko banke — Z vplačilom preko inozemske banke, z nalogom (virmanom) v breme deviznega računa pri jugoslovanskih bankah, z nalogom (virmanom) v breme deviznega računa jugoslovanskih državljanov s stalnim bivanjem v inozemstvu, z nalogom v breme deviznega računa inozemskih pravnih in fizičnih oseb pri jugoslovanskih bankah.

Preko čeka — S čeki in to: z inozemskim bančnim čekom, ki mora biti naslovljen na JUGOEXPORT, Beograd, in mora na njem biti napisano ime in priimek koristnika, njegovo stanovanje in kraj. Z inozemskim travelers čekom, če ima oba podpisa kupca. S turističnimi čeki Narodne banke na dinarje, če so izstavljeni v eni od držav, katerih valute so upoštewane pri tej prodaji.

Preko pošte — Z vplačilom preko pošte po mednarodni poštni nakaznici ali po telefonski poštni nakaznici, ki mora biti naslovljena na JUGOEXPORT, Beograd. Obvezno je navesti tudi ime in priimek koristnika in točen naslov.

Nakazila preko pošte veljajo za sedaj samo za naslednje države: Zahodna Nemčija, Švica, Italija, Belgija, Francija, Švedska in Avstrija.

JUGO EX PORT

BEOGRAD, Kolarčeva 1/I
JUGOSLAVIJA

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE bo izdala knjigo umetniških fotografij:

SLOVENIJA

V knjigi velikega formata (21 × 26 cm) bo objavljenih nad 150 večbarvnih in približno 250 črno-belih fotografij. Slike bodo celostranske, natisnjene na umetniškem papirju in urejene po pokrajinskih področjih. Spremna beseda h knjigi in komentarji k podobam bodo tudi v angleškem in nemškem jeziku.

Slike bodo prikazovale vsa pokrajinska področja Slovenije, njihove znamenitosti in ljudi. Našim izseljencem bodo oživele spomin na domače kraje, mladini približale domačijski svet njihovih prednikov, tujcem pa odkrile lepoto naše dežele, zgodovinske, zemljepisne, gospodarske in kulturne značilnosti ter socialni napredek Slovenije.

Založba sprejema prednaročila za **CELOTNO KNJIGO**, ki bo izšla v letu 1965, pa tudi za **POSAMEZNE ZVEZKE**, ki bodo prikazovali posamezna področja:

LJUBLJANA (že izšlo)

GORENJSKA (izide junija 1964)

NOTRANJSKA, PRIMORSKA in SLOVENSKO PRIMORJE
(izide oktobra 1964)

DOLENJSKA in BELA KRAJINA (izide v letu 1965)

ŠTAJERSKA, KOROŠKA, PREKMURJE (izide v letu 1965)

Poleg tega bo izšel v letu 1965 še posebni zvezek umetniških fotografij, posvečenih našim ljudem v sosednjih zamejskih pokrajinah. Zanj bo cena naknadno določena, medtem ko velja za prednaročnike celotne SLOVENIJE cena 12.000 din ali 15 dolarjev. Naročniki lahko poravnajo ta znesek tudi v 12-mesečnih zaporednih obrokih po 1000 dinarjev, tako da plačajo prvi obrok z dnem naročila.

Cena za posamezne kartonirane zvezke velikega formata pa je za prednaročnike:

Ljubljana — 2500 din (3.50 dolarja); Gorenjska — 3000 din (4 dolarje);

Notranjska, Primorska in Slovensko Primorje — 3200 din (4.50 dolarja);

Dolenjska in Bela krajina — 1800 din (2.50 dolarja); Štajerska, Koroška, Prekmurje — 3000 din (4 dolarje).

To bo prva velika, prepotrebna izdaja te vrste, kakršne doslej še nismo imeli. Naročite jo lahko pri

Državni založbi Slovenije

L J U B L J A N A

MESTNI TRG 26

Izreži!

NAROČILNICA

Knjigo ali zvezek, ki jih naročam,
označujem takole

Nepreklicno naročam v prednaročilu:

SLOVENIJA — knjiga velikega formata (21 × 26)

Prednaročniška cena je 12.000 din (\$ 15.00)

Plačljivo v 12-mesečnih zaporednih obrokih po 1000 din, začeni

z mesecem 1964

Posamezni zvezki — veliki format, kartonirano

LJUBLJANA 2500 din (\$ 3.50)

GORENJSKA 3000 din (\$ 4.00)

NOTRANJSKA, PRIMORSKA, SLOVENSKO
PRIMORJE 3200 din (\$ 4.50)

DOLENJSKA Z BELO KRAJINO 1800 din (\$ 2.50)

ŠTAJERSKA, PREKMURJE, KOROŠKA 3000 din (\$ 4.00)

Denar za posamezni zvezek vplačam ob naročilu ali najkasneje mesec dni pred izidom naročenega zvezka

Datum

Podpis

ŽELITE PODARITI VAŠIM SORODNIKOM V JUGOSLAVIJI HLADILNIK - POTEM SAMO

BOSCH

BOSCH s posebno ojačenim strojem, primernim za električno napetost v Jugoslaviji

BOSCH s petletno garancijo za trajnost stroja

BOSCH s tovarniškim servisom v Zagrebu in servisi v Beogradu, Ljubljani, Sarajevu, Splitu, Skopju in na Rijeki

Vplačilo s čekom ali nakazilom v Nemčijo na:
Deutsche Bank A. G., Filiale Stuttgart,
v korist firme Robert Bosch GmbH Stuttgart

Na nakazilu prosimo za navedbo vrste hladilnika in naslova prejemnika v Jugoslaviji

Zahtevajte cene in ponudbo

Dobava promptna s skladišč:

ZASTOPSTVO TUJIH FIRM

avtotehna

LJUBLJANA, TITOVA 25

ZAGREB, PETRINJSKA 51

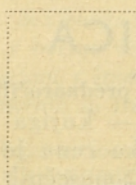
BEOGRAD, GALSORTHYJEVA 23

Datum

Naslov

Poklic

Ime in priimek

DRŽAVNA ZALOŽBA
SLOVENIJE

knjižne zbirke

LJUBLJANA
MESTNI TRG 26

p. p. 50-1

SREDNJI VRH (960 m) LEŽI NAD GOZD-
MARTULJKOM, JE NASELJE, KI JE PO SVOJI
LEGI NA POBOČJIH KARAVANK IN PO SVOJI
EDINSTVENI LEHOTI RES NEKAJ POSEBNEGA

foto: Ančka Tomšič

MLADOST V NAŠEM MLADEM MESTU
VELENJU

foto: Zlato Deniša

